

PLATOON VERZAMELD WERK

Plato

ALKIBIADES

Mei 2022

Deze tekst is uitsluitend voor persoonlijk gebruik. Commercieel gebruik is niet toegestaan. Evenmin is het toegestaan de tekst te wijzigen, bewerken, geheel of gedeeltelijk te publiceren, of anderszins te vermenigvuldigen. Toegestaan is het kopiëren van citaten of kleine tekstgedeelten voor studie- en discussiedoeleinden.

© Copyright 2022 - Stichting Ars Floreat

www.arsfloreat.nl

info@arsfloreat.nl

Uit: Platoon Verzameld Werk - deel 6 - ISBN 90 6030 384 9

Vertaling: School voor Filosofie, Amsterdam

Copyright: © 2022 Stichting Ars Floreat, Amsterdam

Niets uit deze tekst mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronische media, of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this text may be reproduced in any form, by print, photocopy, microfilm, electronic media, or any other means, without written permission from the publisher.

INLEIDING ALKIBIADES

Hoewel niet alle commentatoren eensluidend zijn in hun oordeel over de authenticiteit van de dialoog *Alkibiades*, hebben de vertalers en uitgevers besloten deze dialoog het 'voordeel van de twijfel' te geven en hem op te nemen in het *Verzameld Werk* van Platoon. Voor zover men deze dialoog als niet-authentiek beschouwt, mag toch worden aangenomen dat het een werk is van een van Platoons 'intimi' en dat het waarschijnlijk vlak na zijn dood is geschreven. Diegenen die het werk wel als authentiek beschouwen, zijn van mening dat het een van Platoons vroegste werkstukken is, waarschijnlijk geschreven kort na de dood van Sokrates in 399 v. Chr. Vanaf de derde eeuw voor Christus wordt de *Alkibiades* in ieder geval beschouwd als een schoolvoorbeeld van Platoons visie ten aanzien van ethiek en de noodzaak van zelfkennis.

Het gesprek gaat tussen Sokrates en Alkibiades, die dan ongeveer 18 jaar oud is en niet langer meer de verblindend schone jongeling van enige jaren daarvoor. Het gesprek vindt plaats nog tijdens het leven van Perikles (495-429 v. Chr.). Sokrates stelt de jonge Alkibiades een aantal indringende vragen over zijn toekomstplannen. Alkibiades heeft duidelijke politieke aspiraties en is van mening dat hij een goede kans maakt op een glansrol in het politieke leven van Athene en daarbuiten. De vraag naar de rol van de politicus komt dikwijls naar voren in Platoons dialogen en steeds weer opnieuw zal Sokrates zijn gesprekspartners proberen te brengen tot de erkenning dat ook de politicus een vakman behoort te zijn en dus vakkennis nodig heeft. Welke is die vakkennis dan wel? Volksmannerij en manipulatie of inzicht in de ware aard en behoeften van de mens? Die vraag beheerst ook deze dialoog, waarbij vooral het 'ken uzelve' als ethisch principe verder wordt uitgewerkt.

Sokrates: Vooruit dan. Wat betekent 'zorgen voor onszelf'? Dikwijls ontgaat het ons dat we niet voor onszelf zorgen, ook al denken we dat wel te doen. Wanneer doen we dat nu echt?.. (128a)

ALKIBIADES

Gesprekspartners: Sokrates, Alkibiades.

- 103 a *Sokrates:* Zoon van Kleinias, het zal je denk ik verbazen dat ik, jouw eerste minnaar, je niet in de steek laat, terwijl de anderen je hebben laten schieten, en dat zij zich al die jaren opdrongen en met je wilden praten, terwijl ik geen woord tegen je gezegd heb. Dit had niets met jouw persoon te maken, maar er was een weerstand van bovennatuurlijke aard. Over het effect hiervan zul je later nog wel horen. Die weerstand is nu weg, en hier ben ik dan. Hopelijk heb ik er later ook geen last meer van. Al die tijd heb ik je in de gaten gehouden, en van nabij heb ik kunnen zien hoe je omgaat met je minnaars, en hoe die briljante mensen die jij met je esprit de baas was, allemaal voor je op de vlucht zijn geslagen.
- b
- 104 a Laten wij samen eens nagaan waarmee jij ze de loef hebt afgestoken. Jij denkt dat je nergens iemand voor nodig hebt, omdat je zelf zoveel mogelijkheden hebt met een lichaam als het jouwe, om van je ziel maar niet te spreken. Om te beginnen denk je dat je de mooiste en de sterkste bent en iedereen ziet direct dat je je hierin niet vergist. Verder behoor je ook nog tot de meest ondernemende familie van de grootste stad van Griekenland. Je vader heeft familieleden en goede vrienden genoeg om je in geval van nood bij te kunnen springen; die van je moeder doen daar trouwens niet voor onder. Jij denkt over meer macht te beschikken dan al die mensen bij elkaar over wie ik het zojuist had, en dat dank zij Perikles, de zoon van Xanthippos, die door je vader aan jou en je broer werd toegewezen als voogd. Hij kan doen wat hij wil, niet alleen in deze stad, maar in heel Griekenland en ook in grote gebieden daarbuiten. Dan is er nog je rijkdom, maar daar ga je volgens mij het minst prat op. Om al die redenen kon je prinsheerlijk de baas spelen over je minnaars, die dit toelieten omdat ze je nodig hadden... en van dat laatste was je je maar al te goed bewust. Dus ik weet best dat je je afvraagt waarom ik het niet kan laten om van je te houden, en wat ik nog hoop te bereiken nu alle anderen het hebben opgegeven.
- b
- d *Alkibiades:* Misschien, Sokrates, weet ge niet dat ge me net een stap voor bent. Ik was namelijk juist van plan om naar u toe te gaan en u eens te vragen wat ge wilde en waarom ge me eigenlijk zo achterna zit. Want waar ik ben, hoef ik u niet ver te zoeken. Ik vraag me werkelijk af wat uw bedoelingen zijn en ik zou dat graag van u willen horen.
Sokrates: Blijkbaar wil je graag naar me luisteren, om te horen wat ik nu eigenlijk wil. Dat zeg je zelf, dus ik krijg ook nog de gelegenheid om uit te praten.
Alkibiades: Zeker wel! Ga uw gang.
- e *Sokrates:* Pas op! Want je moet er niet van opkijken als ik stoppen net zo moeilijk vind als beginnen.
Alkibiades: Spreek toch, goede vriend! Ik luister heus wel.
Sokrates: Dan zal ik spreken! Nu kan een minnaar weliswaar weinig beginnen met een man die zich niet door minnaars laat inpalmen, maar toch, ik moet het erop wagen en mijn bedoelingen kenbaar maken. Als ik gezien had, Alkibiades, dat je genoeg neemt met datgene waar we het zojuist over hadden en dat je aan dat soort zaken je leven voortaan wilt wijden, dan had ik mijn liefde voor jou allang opgegeven, dat weet ik

- 105 a zeker. Maar nu zal ik je eens vertellen wat je nog meer voor plannetjes met jezelf hebt, en dan zul je begrijpen dat ik voortdurend in gedachten met jou bezig ben geweest. Ik stel me zo voor, als een god je zou vragen: 'Alkibiades, wil je zo blijven leven als je nu doet, of ter plekke dood blijven als het je niet gegeven is nog meer te bereiken?', dan
- b weet ik het wel: je zou vast de dood kiezen. Ik zal je eens vertellen wat jij op dit moment van het leven verwacht. Als je straks voor de volksvergadering van Athene komt te staan - en dat zal een dezer dagen gebeuren - denk jij dat je meer aanspraken mag maken op aanzien dat Perikles of ieder ander die ooit bestaan heeft, en als je dat bewezen hebt, zul je de baas zijn in de stad. Als je hier de baas bent, dan ben je dat ook in de rest van Griekenland, en dat niet alleen over de Grieken, maar ook over de vreemde volkeren die met ons op een continent leven.
- c Als dan diezelfde god tegen je zou zeggen dat je alle macht mag hebben hier in Europa, maar dat je niet naar Azië mag oversteken om je te bemoeien met de zaken daar, dan zou je er vast geen genoeg mee nemen, want je naam en je macht moeten zich bij wijze van spreken over de hele mensheid uitstrekken. En je zult wel vinden dat er behalve Cyrus en Xerxes niemand bestaat die het waard is om onderwerp van gesprek te zijn. Dat is je ambitie. Dat vermoed ik niet alleen. Dat weet ik zeker.
- d Waarschijnlijk zul je antwoorden, omdat het waar is wat ik zeg: 'Sokrates, wat heeft dat nu te maken met de reden waarom ge mij niet in de steek laat? Want daar zoudt ge het over hebben'. Dat zal ik je vertellen, beste zoon van Kleinias en Deinomache. Je kunt al die plannen onmogelijk verwezenlijken zonder mij; zo'n grote macht denk ik te hebben over je belangen en over jou, en daarom zal God me een lange tijd niet met je hebben laten praten, ...en ik maar wachten tot hij dat wel zou doen. Jij hoopt dat je iedereen in de stad het idee kunt geven dat je onmisbaar bent, en dat de macht je dan vanzelf in de schoot zal vallen. Zo koester ik de hoop jou helemaal in mijn macht te krijgen, door je te laten zien dat je mij niet kunt missen en door je te bewijzen dat ik je alles waard ben. Want geen voogd, geen familielid of wie dan ook is in staat je de macht te geven waar je zo naar hunkert, maar ik kan dat wel, met Gods hulp althans.
- 106 a Toen je jong was en nog niet zulke hoge ambities koesterde, mocht ik van God niet met je praten, waarschijnlijk om geen paarden voor de zwijnen te gooien. Maar nu mag ik, want nu zul je naar mij luisteren.
- Alkibiades:* Nu ge eindelijk uw mond open doet, Sokrates, maakt ge een nog veel vreemdere indruk op mij dan in de tijd dat ge me stilletjes achterna liep, en toen was ge al zo'n raadsel voor me. Of ik die ambities nu heb of niet, gij zijt er in elk geval vast van overtuigd dat ik ze heb, en ontkennen haalt bij u toch niets uit. Dus laat ik het maar zo. Maar stel nu eens dat dit inderdaad mijn ambities zijn, waarom heb ik u daar dan voor nodig, waarom kan ik het niet zonder u af? Kunt ge me dat zeggen?
- b *Sokrates:* Moet ik nu echt zo'n lang verhaal houden als we van iedereen gewend zijn? Dat is mijn stijl niet, en toch denk ik dat ik in staat ben je te bewijzen dat het waar is. Maar dan moet je wel wat voor me doen.
- Alkibiades:* Als het niet te veel moeite kost wil ik dat wel.
- Sokrates:* Is het te veel moeite om vragen te beantwoorden?
- Alkibiades:* Helemaal niet.
- Sokrates:* Antwoord dan.
- Alkibiades:* Vraag maar op.
- c *Sokrates:* Je bent toch van plan wat ik zeg dat je van plan bent, nietwaar?
- Alkibiades:* Zoals ge wilt; dan hoor ik eindelijk eens wat ge te zeggen hebt.

- Sokrates:* Goed dan, ik zei dus dat je je binnenkort als adviseur van de Atheners wilt opwerpen. Stel, je klimt op het spreekgestoelte, ik pak je ^abij de arm en ik vraag: 'Alkibiades, waarover gaan de Atheners dan wel vergaderen dat jij ze zo nodig van advies moet dienen? Is het iets waarvan jij meer weet dan zij?', wat is dan je antwoord hierop?
- d *Alkibiades:* Ik zal inderdaad spreken over iets waarvan ik meer weet dan zij.
Sokrates: Ja, want als je ergens verstand van hebt, dan ben je pas een goede adviseur.
Alkibiades: Uiteraard.
Sokrates: Je weet alleen iets of omdat je het van anderen hebt geleerd of omdat je het zelf hebt ontdekt, nietwaar?
Alkibiades: Allicht.
Sokrates: Kun je ooit iets leren of ontdekken zonder daar moeite voor te doen?
Alkibiades: Nee.
Sokrates: Goed. Ben je bereid iets te onderzoeken of te leren kennen waarvan je dacht dat je het al wist?
Alkibiades: Natuurlijk niet.
- e *Sokrates:* Dus de kennis die je nu hebt, dank je aan het feit dat je vroeger niet in de waan verkeerde dat je het al wist.
Alkibiades: Dat moet wel.
Sokrates: Maar wat jij geleerd hebt weet ik wel zo'n beetje. Mocht me iets ontschoten zijn, waarschuw me dan. Je hebt bijvoorbeeld - als mijn geheugen mij niet in de steek laat - lezen en schrijven geleerd, en ook nog citerspel en worstelen. Fluitles wilde je nooit hebben. Dat is alles wat je kunt, of heb je nog meer geleerd waarvan ik niet op de hoogte ben? Volgens mij niet, want altijd was je weg; dag en nacht hing je rond op straat.
Alkibiades: Meer heb ik inderdaad niet geleerd.
- 107 a *Sokrates:* Zeg nu eens, als de Atheners zouden twijfelen over hoe ze iets moesten spellen, zou jij dan opstaan om hen van advies te dienen?
Alkibiades: Bij God, nee.
Sokrates: En als het ging om het citerspel?
Alkibiades: Nee, zeker niet.
Sokrates: Maar het is vast en zeker ook niet de gewoonte van de volksvergadering om jouw advies te vragen als het over worstelen gaat.
Alkibiades: Nee, zeker niet.
Sokrates: Waarover willen ze jouw advies dan wel hebben? Toch niet over huizen bouwen?
Alkibiades: Nee, natuurlijk niet.
- b *Sokrates:* Want dan hebben ze meer aan een aannemer dan aan jou.
Alkibiades: Ja.
Sokrates: En toch ook niet over waarzeggen?
Alkibiades: Nee.
Sokrates: Want een waarzegger kan dat weer beter dan jij.
Alkibiades: Ja.
Sokrates: Het maakt niet uit of hij groot is of klein, mooi of lelijk, edelman of bedelman.
Alkibiades: Natuurlijk niet.
Sokrates: Want je hebt toch altijd een expert nodig als het om adviezen gaat. Aan

- rijkaards heb je dan niets.
Alkibiades: Uiteraard niet.
Sokrates: Of de raadgever nu arm of rijk is, dat zal de Atheners niets uitmaken wanneer zij het over de volksgezondheid hebben, maar ze verlangen wel van hun adviseur dat hij arts is.
- c *Alkibiades:* Dat ligt voor de hand.
Sokrates: Waar moet het dan wel over gaan, wil jij het recht hebben je als adviseur op te werpen?
Alkibiades: Over hun belangen, Sokrates.
Sokrates: Bedoel je daarmee de scheepsbouw? Weet jij wat voor schepen er gebouwd moeten worden?
Alkibiades: Ik niet, Sokrates.
Sokrates: Want jij hebt geen verstand van scheepsbouw, dacht ik. Dat is toch de reden?
Alkibiades: Inderdaad.
- d *Sokrates:* Waarover praat je dan wel mee op hun vergaderingen?
Alkibiades: Over oorlog en vrede, en andere staatszaken.
Sokrates: Bedoel je als ze het hebben over vrede sluiten, oorlog voeren en over de manier waarop je dat moet doen?
Alkibiades: Ja.
Sokrates: Je moet de juiste tegenstander uitzoeken om tegen te vechten, nietwaar?
Alkibiades: Ja.
- e *Sokrates:* En het juiste moment om dat te doen.
Alkibiades: Natuurlijk.
Sokrates: Je vecht zolang als nodig is.
Alkibiades: Ja.
Sokrates: Als Atheners moeten beslissen wie zij in een worstelwedstrijd moeten aanvallen en wie met schijnbewegingen bestrijden, en hoe ze dat moeten doen, zou jij dan beter advies kunnen geven dan een sportleraar?
Alkibiades: Natuurlijk niet.
Sokrates: Kun je zeggen waar een sportleraar op let als hij aangeeft wie je moet aanvallen en wie niet, en wanneer dat moet en hoe? Ik bedoel het zo: moet je je tegenstander niet aanvallen als dat de juiste tactiek is?
Alkibiades: Ja.
- 108 a *Sokrates:* En zo fel als nodig is?
Alkibiades: Inderdaad.
Sokrates: En op het juiste moment?
Alkibiades: Natuurlijk.
Sokrates: Heeft een zanger niet af en toe behoefte aan begeleiding en dans bij zijn lied?
Alkibiades: Jazeker.
Sokrates: Op het juiste moment?
Alkibiades: Ja.
Sokrates: En in de juiste maat?
Alkibiades: Klopt.
- b *Sokrates:* Goed. Als je het woord 'juist' gebruikt in verband met het begeleiden van een lied en ook in verband met aanvallend worstelen, wat bedoel je dan met een 'juiste' begeleiding op de citer? Als je worstelt, moet je de beheersing over je lichaam hebben, maar wat komt er in dit geval bij kijken?

- Alkibiades:* Ik begrijp u niet.
Sokrates: Probeer me maar precies te volgen! Ik gaf een antwoord dat in alle gevallen juist is, en juist is wat gebeurt volgens de regelen der kunst. Of niet soms?
Alkibiades: Ja.
Sokrates: En het was de kunst om je lichaam te beheersen, nietwaar?
Alkibiades: Inderdaad.
- c *Sokrates:* Want als je worstelt, zei ik, moet je de beheersing hebben over je lichaam.
Alkibiades: Dat hebt ge gezegd, ja.
Sokrates: Terecht of niet?
Alkibiades: Volgens mij wel.
Sokrates: Goed. Zeg jij me dan om te beginnen eens - want ook jij moet een goed gesprek kunnen voeren - welke kunst we moeten verstaan als we op de citer spelen, zingen en dansen. Onder welke kunst valt dit alles? Kun je me dat vertellen?
Alkibiades: Nee.
Sokrates: Probeer het eens zo: welke godinnen behoren bij die kunst?
Alkibiades: Bedoelt ge de Muzen, Sokrates?
Sokrates: Inderdaad. Denk nu eens na: hoe heet de kunst die naar hen is genoemd?
Alkibiades: Ge bedoelt de muziek, denk ik.
- d *Sokrates:* Inderdaad. En wat beantwoordt nu aan de regelen van deze kunst? Zojuist hadden we het hier ook al over, toen we over lichaamsbeheersing spraken. Maar wat antwoord je in dit geval? Wat komt hierbij kijken?
Alkibiades: Muzikaliteit, lijkt me.
- e *Sokrates:* Juist. En laten we het nu eens hebben over de goede gedragslijn in oorlog en vrede: wat noem je in dit geval goed? Zoveen gaf je telkens aan wat 'juist' is: je had het over muzikaliteit en daarvoor over lichaamsbeheersing; probeer ook eens te formuleren wat hier 'juist' is.
Alkibiades: Ik zou het niet kunnen.
Sokrates: Schande! Als je het over eten had en raad zou geven in de trant van: 'Dit is beter dan dat op dit moment en eet er zo en zo veel van', en iemand zou je vragen: 'Wat bedoel je met het beste, Alkibiades?', dan zou je nog kunnen antwoorden: 'Wat het gezondste is', al pretendeer je niet dat je arts bent. Maar nu heb je wel de pretentie dat je een expert bent, want je werpt je op als iemand die het weet en je geeft adviezen, en wat blijkt? Ik stel diezelfde vraag en jij blijft het antwoord schuldig! Vind je niet dat je je moet schamen?
- 109 a *Alkibiades:* Jawel.
Sokrates: Ga eens bij jezelf te rade en probeer te zeggen wat uitmaakt wanneer het beter is de vrede te handhaven en wanneer we beter oorlog kunnen voeren.
Alkibiades: Hoe ik ook bij mezelf te rade ga, er schiet me niets te binnen.
- b *Sokrates:* Je weet toch wel hoe we elkaar aansporen om te gaan vechten als er oorlog uitbreekt, en wat voor aanklachten we dan uiten?
Alkibiades: O, ge bedoelt kreten als 'We zijn bedrogen', 'We zijn uitgebuit' of 'We zijn bestolen'.
Sokrates: Alsjeblieft! Hoe ondergaan we zulke gebeurtenissen eigenlijk? Vertel eens wat het onderscheid is tussen zo'n gebeurtenis en een andere.
Alkibiades: Bedoelt ge soms het verschil tussen recht en onrecht, Sokrates?
Sokrates: Precies.
Alkibiades: Daar zit inderdaad een wereld van verschil tussen.

- Sokrates:* Wat is de conclusie? Met wie moeten de Atheners volgens jou oorlog voeren, met schurken of met eerlijke mensen?
- c *Alkibiades:* Daar vraagt ge me wat! Als je oorlog wilt voeren met eerlijke mensen, dan kun je daar natuurlijk niet voor uitkomen.
Sokrates: Omdat zoiets niet geoorloofd is, lijkt me.
Alkibiades: Inderdaad. En een goede indruk maakt het ook niet.
Sokrates: Dus ook jij zult redevoeringen houden in naam van de rechtvaardigheid?
Alkibiades: Allicht.
Sokrates: En op mijn vraag wanneer het goed is om oorlog te voeren en wanneer niet, tegen wie je dat wel moet doen en tegen wie niet, moet het antwoord zijn: 'Doe wat het rechtvaardigste is', nietwaar?
Alkibiades: Dat is de conclusie.
- d *Sokrates:* Hoe zit dat dan, mijn beste Alkibiades? Heb je zelf al gemerkt dat je het niet weet, of is het mij ontgaan dat je les hebt gehad van een leraar die je leerde onderscheid te maken tussen rechtvaardig en onrechtvaardig? Wie mag dat dan wel zijn? Zeg het me, zodat je ook mij als leerling bij hem kunt aanmelden.
Alkibiades: Ge maakt een grapje, Sokrates.
- e *Sokrates:* Nee, echt niet, ik zweer het, en tegen een vriend zou ik niet durven liegen. Vertel me wie het is, als je kunt.
Alkibiades: Maar wat als ik dat niet kan? Denkt ge niet dat er nog een andere manier is om te weten te komen wat rechtvaardig is en wat onrechtvaardig?
Sokrates: Jawel, je zou het zelf kunnen ontdekken.
Alkibiades: Maar gij denkt zeker dat ik het niet zelf kan ontdekken?
Sokrates: Zeker wel, als je er maar naar zoekt.
Alkibiades: Maar dat ik er naar op zoek zal gaan, dat gelooft ge niet.
Sokrates: Jawel, als je er tenminste van overtuigd bent dat je het niet weet.
Alkibiades: Maar er is toch een tijd geweest dat ik er zo over dacht?
- 110 a *Sokrates:* Heel goed. Vertel eens, wanneer was het volgens jou dan dat je niet wist wat juist was en wat niet? Vooruit, is het een jaar geleden dat je ernaar zocht en ervan overtuigd was dat je het niet wist? Of dacht je toen al wel dat je het wist? Geef me eerlijk antwoord, anders heeft ons gesprek geen zin.
Alkibiades: Toen dacht ik dat ik het wist.
Sokrates: Net als drie, vier, vijf jaar geleden?
Alkibiades: Ja.
Sokrates: Maar voor die tijd was je een kind, niet?
Alkibiades: Dat was ik.
Sokrates: Maar ik weet nog goed, dat je toen ook al dacht dat je het wist.
Alkibiades: Hoe weet ge dat zo goed?
- b *Sokrates:* Vaak hoorde ik je als kind in het huis van je leermeesters of ergens anders, bij het bikkelen of bij een ander spel, hard en vol bravoure roepen dat een van de andere kinderen gemeen en oneerlijk was, en dat hij vals speelde. Toen had je geen enkele twijfel over wat rechtvaardig was en wat niet. Of wel soms?
Alkibiades: Maar wat moest ik anders doen, Sokrates, als iemand vals speelde?
Sokrates: Maar als je niet zeker wist of je wel of niet onrechtvaardig behandeld werd, wat bedoel je dan met de vraag: wat moest ik doen?
- c *Alkibiades:* Mijn God. Maar ik wist het wel; ik wist heel goed dat ik onrechtvaardig werd behandeld.

- Sokrates:* Je dacht blijkbaar ook als kind al dat je wist wat rechtvaardig is en wat niet.
Alkibiades: Ik wel, en het was ook zo.
Sokrates: Op welke leeftijd ben je daar dan achter gekomen? Het was immers niet in de tijd dat je je er bewust van was dat je het wist.
Alkibiades: Nee, dat klopt.
Sokrates: Wanneer was dan de tijd dat je het niet wist? Ga maar na: die tijd is er nooit geweest.
Alkibiades: Mijn hemel, Sokrates, ik kom er niet meer uit.
- d *Sokrates:* Dan heb je het dus niet zelf ontdekt!
Alkibiades: Blijkbaar niet.
Sokrates: Maar zoeven zei je nog dat je het niet van een leraar hebt. Als je het niet zelf hebt ontdekt en het ook niet hebt geleerd, hoe heb je er dan weet van gekregen? Waar komt die kennis vandaan?
Alkibiades: Misschien gaf ik u wel een verkeerd antwoord, toen ik zei dat ik het uit mezelf te weten was gekomen.
Sokrates: Hoe is het dan gegaan?
Alkibiades: Ik heb het waarschijnlijk geleerd, zoals iedereen.
Sokrates: Daar zijn we weer terug waar we waren. Hoe dan? Vertel op!
- e *Alkibiades:* Van de mensen om me heen.
Sokrates: Maar dat zijn geen leraren op wie je je kunt beroepen.
Alkibiades: Hoezo? Kun je van hen niet iets leren?
Sokrates: Je kunt van hen niet eens leren hoe je moet dammen, laat staan dat je te weten komt wat rechtvaardig is. Zeg eens, dat vind jij toch ook?
Alkibiades: Ja.
Sokrates: Als ze je iets onbelangrijks al niet kunnen leren, hoe moet het dan met iets dat wel belangrijk is?
Alkibiades: Ik denk toch dat ze ons nog wel iets belangrijkers dan dammen kunnen leren.
Sokrates: Zoals?
- 111 a *Alkibiades:* Bijvoorbeeld Grieks, dat heb ik van hen geleerd. Ik kan niet precies zeggen wie mij dat geleerd heeft, maar ik heb het te danken aan degenen die volgens u geen leermeesters zijn die je serieus kunt nemen.
Sokrates: Mijn beste, dat kunnen de mensen om je heen je heel goed leren. Over dat onderwijs niets dan goeds.
Alkibiades: Hoe kan dat dan?
Sokrates: Ze beschikken over datgene wat goede leraren daarvoor nodig hebben.
Alkibiades: Waar doelt ge op?
Sokrates: Moet je niet eerst zelf weten wat je anderen wilt leren?
- b *Alkibiades:* Maar natuurlijk.
Sokrates: En de mensen die het weten, moeten het ook onderling eens zijn, nietwaar?
Alkibiades: Ja.
Sokrates: Als ze het niet eens zijn met elkaar, kun je dan nog zeggen dat ze het weten?
Alkibiades: Nee, zeker niet.
Sokrates: Zouden ze dan ooit leraar kunnen zijn?
Alkibiades: Dat kan niet.
Sokrates: Hoe zit het dan? Zijn de mensen het oneens over wat 'steen' betekent of
- c 'hout'? Als je het hun vraagt geven ze hetzelfde antwoord, en ze weten wat ze willen,

- als ze een steen of een stuk hout willen hebben. Zo is het met al dat soort woorden. Ben ik er dicht bij als ik zeg dat je dit bedoelt met: 'Grieks kennen'?
- Alkibiades:* Ja.
- Sokrates:* Op dit gebied zijn ze het met elkaar eens, zeiden we, en ze weten waar ze het over hebben. Er worden geen oorlogen gevoerd omdat iedereen er anders over denkt.
- Alkibiades:* Inderdaad, dat is zo.
- d *Sokrates:* En daarom kunnen ze over dit onderwerp inderdaad heel goed iets aan anderen leren.
- Alkibiades:* Ja.
- Sokrates:* Dus als we willen dat iemand op dit gebied iets leert, kunnen we hem rustig bij de mensen om hem heen in de leer laten gaan.
- Alkibiades:* Zeker.
- Sokrates:* Maar hoe zit het nu, als we niet alleen willen weten wat mensen zijn en wat paarden, maar ook wie aanleg heeft om hard te lopen en wie niet? Kunnen de mensen ons dat ook nog leren?
- Alkibiades:* Natuurlijk niet.
- e *Sokrates:* Ben je ervan overtuigd dat ze het niet weten en geen goede leermeesters zijn, omdat ze er zelf geen zekerheid over hebben?
- Alkibiades:* Ja.
- Sokrates:* Hoe zit het als we niet alleen willen weten wat mensen zijn, maar ook wie gezond is en wie niet? Zijn de mensen om ons heen dan goed genoeg als leraar?
- Alkibiades:* Natuurlijk niet.
- Sokrates:* En is het voor jou een afdoend bewijs dat ze niet deugen als leraar als je ziet dat ze van mening verschillen?
- Alkibiades:* Ja.
- 112 a *Sokrates:* Goed. Denk je, dat de mensen zeker zijn van hun zaak en het met elkaar eens zijn bij het beoordelen van mensen en situaties, als het gaat om de vraag wat rechtvaardig is en wat niet?
- Alkibiades:* Lieve hemel, nee, Sokrates.
- Sokrates:* Is men het op dit punt dan soms hevig oneens?
- Alkibiades:* Ja, volledig.
- Sokrates:* Maar heb je ooit meegemaakt of gehoord dat er zo'n ruzie ontstond over een gezondheidskwestie, dat mensen met elkaar slaags raakten en elkaar vermoordden?!
- Alkibiades:* Nee, nooit.
- b *Sokrates:* Maar als het gaat om recht en onrecht, weet ik zeker dat je het wel hebt meegemaakt of althans ervan hebt gehoord, bijvoorbeeld bij Homeros. Want je hebt toch wel gehoord van de *Odyssee* en de *Ilias*?
- Alkibiades:* Allicht, Sokrates.
- Sokrates:* Die verhalen gaan toch over de tegenstelling tussen recht en onrecht?
- Alkibiades:* Ja.
- c *Sokrates:* Uit deze tegenstelling ontstond strijd op leven en dood tussen de Achaïers en de Trojanen, en ook tussen Odysseus en de vrijers van Penelope.
- Alkibiades:* Ja, dat is zo.
- Sokrates:* Zo heb je ook de Atheners, de Spartanen en de Boiotiërs, die bij Tanagra omkwamen en later bij Koroneia, waar ook je eigen vader Kleinias de dood vond. De enige aanleiding voor die strijd op leven en dood was de tegenstelling tussen recht en onrecht, nietwaar?

- Alkibiades:* Ja, dat is waar.
- d *Sokrates:* Kunnen we nu zeggen dat de mensen weten waarover ze het zo oneens zijn, als ze met elkaar slaags raken en hierin tot het uiterste gaan?
- Alkibiades:* Kennelijk niet.
- Sokrates:* Dus jij beroept je op leermeesters van wie je zelf toegeeft dat ze geen kennis van zaken hebben!
- Alkibiades:* Daar ziet het wel naar uit.
- Sokrates:* Hoe kun je dan weten wat rechtvaardig en wat onrechtvaardig is, wanneer je er zo onzeker over bent, het blijkbaar niet van iemand anders hebt geleerd en het ook niet zelf hebt ontdekt?
- Alkibiades:* Uit wat ge zegt blijkt dat dat niet kan.
- Sokrates:* Zie je dat het niet klopt wat je zegt, Alkibiades?
- Alkibiades:* Wat bedoelt ge?
- e *Sokrates:* Je zegt dat ik iets zeg.
- Alkibiades:* Zegt ge dan niet dat ik geen verstand heb van recht en onrecht?
- Sokrates:* Helemaal niet.
- Alkibiades:* Zeg ik dat zelf soms?
- Sokrates:* Ja.
- Alkibiades:* Hoe dat zo?
- Sokrates:* Bekijk het eens zo. Wanneer ik je vraag wat meer is, een of twee, antwoord je dan: twee?
- Alkibiades:* Ja.
- Sokrates:* Hoeveel meer?
- Alkibiades:* Een.
- Sokrates:* Wie van ons beiden zegt nu dat twee een meer is dan een?
- Alkibiades:* Ik.
- Sokrates:* Dus ik stelde de vraag en jij gaf het antwoord.
- Alkibiades:* Ja.
- 113 a *Sokrates:* Wie doet er nu een uitspraak, ik die vraag of jij die antwoord geeft?
- Alkibiades:* Ik.
- Sokrates:* Wanneer ik je nu vraag hoe je Sokrates schrijft en jij vertelt me dat, wie doet er dan een uitspraak?
- Alkibiades:* Ik.
- Sokrates:* Kom, breng dit eens onder een noemer: wanneer er vraag en antwoord is, wie beweert er dan iets, degene die vraagt of degene die antwoordt?
- Alkibiades:* Degene die antwoordt, lijkt me, Sokrates.
- b *Sokrates:* In ons gesprek stelde ik toch tot nu toe de vragen?
- Alkibiades:* Ja.
- Sokrates:* En jij gaf de antwoorden.
- Alkibiades:* Inderdaad.
- Sokrates:* Goed. Wie van ons heeft er dus uitspraken gedaan?
- Alkibiades:* Na alles wat we besproken hebben lijkt het erop dat ik dat deed, Sokrates.
- Sokrates:* Dus er is geconstateerd dat die knappe Alkibiades, zoon van Kleinias, niets afweet van recht en onrecht, maar het zich wel verbeeldde. Hij was van plan zich in de volksvergadering op te werpen als adviseur van de Atheners in zaken waar hij geen verstand van heeft. Zo zat het toch?
- c *Alkibiades:* Het lijkt er wel op.

- Sokrates:* Het is dus net als in dat vers van Euripides, Alkibiades: je hebt jezelf zeker gehoord, en niet mij. Ik zeg het dus niet, maar jij, en toch probeer je mij die uitspraak in de schoenen te schuiven. Je zegt het zelf nota bene zo duidelijk! Wat je probeert te doen is waanzin, m'n beste; je gaat anderen vertellen wat je zelf niet weet, en je neemt niet eens de moeite om het eerst eens te weten te komen.
- d *Alkibiades:* Ik denk, Sokrates, dat de Atheners en de andere Grieken zich zelden beraden over wat nu meer of minder rechtvaardig is, want ze denken dat dat wel duidelijk is. Dus negeren ze die vraag en kijken wat hun in de praktijk het beste uitkomt. Maar volgens mij is wat rechtvaardig is nog niet hetzelfde als wat het meeste voordeel biedt. Want veel mensen hebben garen gesponnen bij hun misdaden.
- e *Sokrates:* Als wat rechtvaardig is zo totaal verschilt van wat voordelig is, denk je dan te weten wat voordelig is voor de mensen en waarom dat zo is?
Alkibiades: Waarom niet, Sokrates? Of gaat ge me nog eens vragen van wie ik dat geleerd heb of hoe ik het zelf ontdekt heb?
Sokrates: Wat is dat voor vraag? Je antwoord is verkeerd en dat kan met een eerder argument bewezen worden, maar toch wil je weer nieuwe en andere bewijzen horen, alsof de vroegere argumenten versleten kleren zijn die je niet meer aan wilt trekken. Je eist een schoon en vlekkeloos bewijs. Ik zal je doordraven laten voor wat het is en je toch vragen waar je dan je kennis van wat voordelig is vandaan hebt, en van wie je het geleerd hebt, kortom: ik herhaal mijn vraag, want je gaat duidelijk weer dezelfde kant op. En weer zul je niet kunnen aantonen of je de kennis van wat voordelig is zelf hebt ontdekt of van een ander hebt geleerd. Maar je voelt je natuurlijk veel te goed om dit allemaal nog eens door te nemen, dus ga ik maar niet in op de vraag of je nu wel of niet weet wat voordelig is voor Athene.
- 114 a
- b Maar waarom maak je me niet duidelijk of het rechtvaardige hetzelfde is als het voordelige? Als je wilt kun je me vragen stellen, zoals ik dat jou heb gedaan, en zo niet, pak het dan maar aan zoals jij wilt.
Alkibiades: Ik weet niet, Sokrates, of ik wel in staat ben u dit verder uit te leggen.
Sokrates: Beste jongen. Doe dan toch net of ik de volksvergadering ben; ook daar zul je toch iedereen apart moeten overtuigen, of niet soms?
Alkibiades: Ja.
- c *Sokrates:* Een mens kan een enkeling, maar ook velen tegelijk overtuigen van zaken waar hij wat van af weet, net zoals een onderwijzer een kind, maar ook meerdere tegelijk lezen en schrijven kan bijbrengen, nietwaar?
Alkibiades: Ja.
Sokrates: En zo iemand zal dus zowel individueel als klassikaal rekenles kunnen geven.
Alkibiades: Ja.
Sokrates: Heeft zo iemand verstand van rekenen?
Alkibiades: Natuurlijk.
Sokrates: Is het niet zo dat je een mens, maar ook meerdere mensen tegelijk ergens van kunt overtuigen?
Alkibiades: Dat denk ik wel, ja.
Sokrates: En dan natuurlijk van zaken, waar je iets van af weet?
Alkibiades: Jazeker.
- d *Sokrates:* Dus het verschil tussen een spreker voor het volk en een spreker in een gesprek als dit bestaat alleen hierin, dat de een meerdere mensen tegelijk van iets overtuigt, en de ander een enkeling.

- Alkibiades:* Waarschijnlijk wel, ja.
- Sokrates:* Dus een mens kan veel mensen tegelijk, maar ook een enkeling overtuigen. Oefen dan maar op mij en probeer te bewijzen dat wat rechtvaardig is, niet altijd voordelig hoeft te zijn.
- Alkibiades:* Ge durft wel, Sokrates.
- Sokrates:* Ja hoor! En ik zal zelfs zo onbeschaamd zijn je het tegenovergestelde te bewijzen van wat je me weigert uit te leggen.
- Alkibiades:* Kom maar op.
- Sokrates:* Geef dan maar antwoord op mijn vragen.
- e *Alkibiades:* Nee, gij moet het zelf zeggen.
- Sokrates:* Wat? Je wilt toch graag overtuigd worden?
- Alkibiades:* Ja, natuurlijk wil ik dat.
- Sokrates:* En als je zegt: 'Zo is het', ben je dan echt overtuigd?
- Alkibiades:* Ik denk van wel, ja.
- Sokrates:* Geef dan antwoord, en als je jezelf niet zult horen zeggen dat wat rechtvaardig is ook voordelig is, dan hoef je verder nooit meer iemand te geloven.
- 115 a *Alkibiades:* Dat zal niet gebeuren, maar laat ik antwoord geven, want dat kan vast geen kwaad.
- Sokrates:* Jij kunt het immers weten! Maar vertel nu eens, zijn sommige rechtvaardige handelingen voordelig en andere niet?
- Alkibiades:* Ja.
- Sokrates:* En verder, zijn sommige daarvan nobel en andere niet?
- Alkibiades:* Waarom vraagt ge dat?
- Sokrates:* Ik bedoel: heb je iemand wel eens iets laaghartigs zien doen dat toch rechtvaardig was?
- Alkibiades:* Ik niet, nee.
- Sokrates:* Zijn alle rechtvaardige handelingen dan nobel?
- Alkibiades:* Ja.
- Sokrates:* En die nobele daden, zijn die altijd goed, of soms wel en soms niet?
- Alkibiades:* Ik vind, Sokrates, dat sommige nobele handelingen slechte gevolgen kunnen hebben.
- Sokrates:* En sommige laaghartige daden goede?
- Alkibiades:* Ja.
- b *Sokrates:* Bedoel je dan de bekende situatie van iemand die zijn vriend of verwant bij een gevecht te hulp komt, en zelf gewond raakt en sneuvelt, terwijl een ander die aan de kant blijft staan, er heelhuids afkomt?
- Alkibiades:* Precies.
- Sokrates:* En dat soort helpen noem jij nobel, want dan probeer je mensen te redden waar het nodig is. Dat is toch moed, of niet soms?
- Alkibiades:* Ja.
- Sokrates:* Maar je noemt het slecht, als je denkt aan dood en verminking. Zo is het toch?
- Alkibiades:* Ja.
- c *Sokrates:* Moed is niet hetzelfde als dood, nietwaar?
- Alkibiades:* Zo is het.
- Sokrates:* Kan het om dezelfde reden nobel en slecht tegelijk zijn om je vrienden bij te staan?

- Alkibiades:* Dat lijkt me niet.
- Sokrates:* Kijk eens of iets goed is als het nobel is, net als in dit voorbeeld. Je geeft namelijk toe dat hulp nobel is als er moed aan te pas komt. Sta hier eens even bij stil: is moed goed of slecht? Bekijk het anders eens zo: wat zou je liever willen hebben, iets goeds of iets slechts?
- Alkibiades:* Iets goeds.
- d *Sokrates:* En dan nog liefst het beste van het beste, en je zou niet toestaan dat je er iets van ontnomen zou worden.
- Alkibiades:* Precies.
- Sokrates:* En moed dan? Voor welke prijs zou je daar afstand van willen doen?
- Alkibiades:* Ik sterf liever dan dat ik een lafaard ben.
- Sokrates:* Dus lafheid is voor jou het ergste van alles?
- Alkibiades:* Ja.
- Sokrates:* Even erg als doodgaan, waarschijnlijk.
- Alkibiades:* Inderdaad.
- Sokrates:* Staat dood niet lijnrecht tegenover leven, en lafheid tegenover moed?
- Alkibiades:* Ja.
- e *Sokrates:* En je wilt steeds het ene heel graag en het andere beslist niet.
- Alkibiades:* Zo is het.
- Sokrates:* Is dat niet zo omdat je het ene heel goed vindt en het andere erg slecht?
- Alkibiades:* Natuurlijk.
- Sokrates:* Dus moed is in jouw ogen heel goed, en de dood erg slecht.
- Alkibiades:* Inderdaad.
- Sokrates:* Je kameraden helpen in de oorlog is nobel omdat er iets goeds wordt verricht, namelijk een heldendaad. Daarom noem je zoiets nobel, nietwaar?
- Alkibiades:* Dat is duidelijk.
- Sokrates:* Maar het is ook een slechte daad, want je gaat er bij dood en dat vind je slecht.
- Alkibiades:* Ja.
- 116 a *Sokrates:* Dan doen we er goed aan om iedere daad als volgt te omschrijven: heeft iets een slechte uitwerking, dan noem je het slecht, en is de uitwerking goed, dan noem je het goed.
- Alkibiades:* Dat lijkt me ook.
- Sokrates:* En wat goed is, is nobel, en wat slecht is, laaghartig.
- Alkibiades:* Ja.
- Sokrates:* Maar als je zegt dat kameraden helpen in de oorlog enerzijds nobel is en anderzijds ook slecht, dan wil dat niets anders zeggen dan dat het goed is en ook slecht.
- Alkibiades:* Daar zit iets in, Sokrates.
- Sokrates:* Maar wat nobel is, kan nooit slecht zijn, als het echt nobel is. En wat laaghartig is, kan nooit goed zijn, als het werkelijk laaghartig is.
- b *Alkibiades:* Nee, blijkbaar niet.
- Sokrates:* Bekijk het nu eens van een andere kant. Iemand die nobel handelt, handelt ook goed, nietwaar?
- Alkibiades:* Ja.
- Sokrates:* Zijn mensen die goed handelen ook gelukkig?
- Alkibiades:* Hoe kan het anders?
- Sokrates:* Is het niet zo dat ze gelukkig worden door het verwerven van goede

- eigenschappen?
Alkibiades: Uiteraard.
Sokrates: Die verwerf je toch door goed en nobel te handelen?
Alkibiades: Ja.
Sokrates: Is goed handelen goed?
Alkibiades: Natuurlijk.
Sokrates: En is goed handelen ook nobel?
Alkibiades: Ja.
- c *Sokrates:* Dan blijkt dus weer dat goed en nobel een en hetzelfde zijn.
Alkibiades: Daar lijkt het wel op.
Sokrates: Daaruit volgt dat iedere nobele daad die je ontmoet ook goed zal zijn.
Alkibiades: Dat moet wel.
Sokrates: En is iets goeds je ook tot voordeel, of niet?
Alkibiades: Jawel.
Sokrates: Herinner je je wat we hadden vastgesteld, toen het ging over rechtvaardige handelingen?
Alkibiades: Als ik het wel heb was het zo, dat wie rechtvaardig handelt, ook nobel handelt.
Sokrates: Wie nobel handelt, handelt ook goed, nietwaar?
Alkibiades: Ja.
- d *Sokrates:* En wat goed is, biedt voordeel.
Alkibiades: Ja.
Sokrates: Dus wat rechtvaardig is, biedt voordeel, Alkibiades.
Alkibiades: Blijkbaar wel.
Sokrates: Goed. Jij bent degene die dit zegt, en ik stel alleen maar de vragen, nietwaar?
Alkibiades: Dat is zo, ja.
Sokrates: Als iemand zich nu opwerpt als adviseur van de Atheners of voor mijn part van de Peparethiërs, in de waan dat hij onderscheid kan maken tussen rechtvaardig en onrechtvaardig, en hij beweert dan dat rechtvaardige daden af en toe slecht zijn, zou je hem dan niet uitlachen? Want jij hebt juist beweerd dat rechtvaardigheid voordeel biedt.
- e *Alkibiades:* Grote goden, Sokrates, ik weet niet meer wat ik zeg, ik ben verbijsterd. Als ge wat vraagt vind ik er de ene keer dit van en de andere keer dat.
Sokrates: Je weet niet wat je overkomt, he, beste jongen?
Alkibiades: Nee.
Sokrates: Wat denk je: als iemand je vraagt of je twee ogen hebt of drie, en of je twee handen hebt of vier of iets dergelijks, zou je dan daarop de ene keer dit en de andere keer dat antwoorden, of altijd hetzelfde?
- 117 a *Alkibiades:* Ik begin aan mijzelf te twijfelen, maar toch zou ik denken: hetzelfde.
Sokrates: Omdat je het weet, nietwaar? Dat is toch de reden?
Alkibiades: Ik vermoed van wel.
Sokrates: Dus als je ongewild tegenstrijdige antwoorden geeft, dan is het duidelijk dat je van het onderwerp van gesprek niets afweet.
Alkibiades: Dat is zo.
Sokrates: Dus je zegt nu dat je in de war raakt als het gaat om het onderscheid tussen rechtvaardig en onrechtvaardig, nobel en laaghartig, slecht en goed, en voordelig en onvoordelig. Is het dan niet duidelijk dat je van deze zaken niets afweet en daarom in

- de war raakt?
- b *Alkibiades*: Jazeker.
Sokrates: We stellen dus vast dat wie geen kennis van zaken heeft, de kluts wel moet kwijtraken.
Alkibiades: Dat kan niet anders.
Sokrates: Goed. Weet je hoe je ten hemel kunt varen?
Alkibiades: Mijn God, nee, ik niet.
Sokrates: En raak je daarvan ook in de war?
Alkibiades: Nee hoor.
Sokrates: Weet je ook waarom niet, of moet ik het zeggen?
Alkibiades: Zegt gij het maar.
Sokrates: Dat komt, beste jongen, doordat je in dit geval niet de pretentie hebt te weten wat je eigenlijk niet weet.
- c *Alkibiades*: Hoe bedoelt ge dat nu weer?
Sokrates: Laten we dat samen eens bekijken. Als je iets niet weet en je geeft dat ook toe, is er dan aanleiding tot verwarring? Je weet bijvoorbeeld toch dat je niets afweet van koken?
Alkibiades: Zeker.
Sokrates: Verzin je nu zelf een manier om te koken tot je de kluts kwijtraakt, of wend je je tot iemand die er verstand van heeft?
Alkibiades: Dat laatste.
- d *Sokrates*: Stel nu dat je op een schip vaart, zou je dan zelf verzinnen of het roer naar bakboord of stuurboord moet om vervolgens de kluts kwijt te raken omdat je het niet weet, of laat je het aan de schipper over zonder je ermee te bemoeien?
Alkibiades: Ik zou het aan de schipper overlaten.
Sokrates: Je raakt dus niet de kluts kwijt als je iets niet weet. Als je maar weet dat je het niet weet, nietwaar?
Alkibiades: Blijkbaar.
Sokrates: Zie je in dat fouten in de praktijk te wijten zijn aan deze vorm van onwetendheid: denken dat men het weet, terwijl men het niet weet?
Alkibiades: Hoe bedoelt ge dat nu weer?
Sokrates: Gaan we niet pas tot handelen over wanneer we menen te weten wat we doen?
- e *Alkibiades*: Ja.
Sokrates: Wanneer mensen denken dat ze iets niet weten, laten ze het toch aan anderen over?
Alkibiades: Uiteraard.
Sokrates: Dergelijke mensen maken ondanks hun onwetendheid geen fouten in het leven, omdat ze aan anderen overlaten wat ze zelf niet weten.
Alkibiades: Inderdaad.
Sokrates: Wie maken er dan wel fouten? Toch niet de mensen die weten wat ze doen?
Alkibiades: Natuurlijk niet.
Sokrates: Als we de mensen die weten gehad hebben. En ook de mensen die niet weten, maar wel weten dat ze niet weten. Dan blijven toch de mensen over die niet weten, maar denken dat ze wel weten, is het niet?
- 118 a *Alkibiades*: Ja, die blijven over.
Sokrates: Is deze vorm van onwetendheid niet de oorzaak van alle kwaad en dus een

- kwelijke soort domheid?
- Alkibiades:* Ja.
- Sokrates:* En hoe belangrijker de zaken zijn waar het om gaat, hoe schadelijker en schandelijker het wordt.
- Alkibiades:* Zeker.
- Sokrates:* Goed. Kun jij iets noemen dat belangrijker is dan het rechtvaardige, nobele, goede en nuttige?
- Alkibiades:* Nee, beslist niet.
- Sokrates:* En als het daarover gaat raak je de kluts kwijt, zeg je.
- Alkibiades:* Ja.
- b *Sokrates:* Maar als je de kluts kwijtraakt, wordt uit het voorgaande dan niet duidelijk dat je niet alleen van werkelijk belangrijke zaken geen verstand hebt, maar ook dat je denkt te weten terwijl je niet weet?
- Alkibiades:* Ik ben bang dat ge gelijk hebt.
- Sokrates:* Wat zit jij in de nesten, Alkibiades! Ik durf mijn mond haast niet meer open te doen, maar ja, we zijn vrienden onder elkaar, dus ik zeg het toch maar. Je bent een en al onwetendheid, mijn beste, en erger kan het niet. Je hebt het jezelf horen zeggen, het waren je eigen woorden. Jawel, stort je maar in de politiek voordat je iets geleerd hebt!
- c En niet alleen met jou gaat het zo, maar met de meesten die in deze stad aan politiek doen, afgezien van een enkeling zoals misschien je voogd Perikles.
- Alkibiades:* Men zegt, Sokrates, dat hij niet van zichzelf verstandig was, maar dat hij het gezelschap van vele verstandige mensen zocht, zoals dat van Pythokleides en Anaxagoras. En zo oud als hij is zoekt hij om deze zelfde reden ook nu nog het gezelschap van Damoon.
- Sokrates:* Zeg, ben je ooit wel eens iemand tegengekomen die ergens verstand van had, maar dat een ander niet duidelijk kon maken? Neem nu je leraar in lezen en schrijven; die heeft daar zelf verstand van en leert het aan jou en aan ieder die dat wil.
- d *Alkibiades:* Inderdaad.
- Sokrates:* Dus ook jij zult aan een ander kunnen doorgeven wat je van hem hebt geleerd.
- Alkibiades:* Ja.
- Sokrates:* En dit geldt ook voor de citerspeler en de sportleraar.
- Alkibiades:* Zeker.
- Sokrates:* Het is immers een prachtig bewijs van iemands kennis wanneer hij een ander aan kan wijzen die het van hem geleerd heeft.
- Alkibiades:* Daar ben ik het mee eens.
- Sokrates:* Goed. Kun jij iemand aanwijzen die zijn inzicht aan Perikles te danken heeft, bijvoorbeeld zijn zonen?
- e *Alkibiades:* En als die zonen van Perikles daar nu eens te dom voor zouden zijn, Sokrates?
- Sokrates:* Kleinias dan, je broer.
- Alkibiades:* Waarom noemt ge nu weer Kleinias, die is toch gek?
- Sokrates:* Als dan Kleinias gek is en de zonen van Perikles dom, wat mag er dan de reden van zijn dat hij jou laat blijven zoals je bent?
- Alkibiades:* Ik denk dat dat komt omdat ik niets van hem wilde aannemen.
- 119 a *Sokrates:* Maar kun je een slaaf of vrij man vinden, hier in Athene of in het buitenland, die er verstandiger op geworden is door zijn omgang met Perikles, zoals ik ervan kan

- getuigen dat Pythodoros, de zoon van Isolochos, en Kallias, de zoon van Kalliades, het werden door hun omgang met Zenoon? Zij betaalden daarvoor beiden aan Zenoon 100 minae en werden beroemd om hun inzicht.
- Alkibiades:* Ik zou het niet weten.
- Sokrates:* Goed. Wat ben je nu met jezelf van plan? Blijf je zoals je bent of ga je er werkelijk iets aan doen?
- b *Alkibiades:* Daar moeten we het samen eens over hebben, Sokrates. Ik begrijp wat ge bedoelt en ik ben het ermee eens. Maar ik heb wel de indruk dat staatslieden, enkele uitzonderingen daargelaten, weinig onderlegd zijn.
- Sokrates:* Wat bedoel je daar nu weer mee?
- Alkibiades:* Als ze enige opleiding hadden genoten, zou iemand die probeert het tegen hen op te nemen dit pas kunnen, als hij kennis van zaken heeft en zich geoefend heeft, net als in de atletiek. Maar het zijn amateurs die in de politiek verzeild zijn geraakt, dus
- c *Alkibiades:* waarom zal ik me oefenen en moeite doen om iets te leren? Want ik weet zeker dat ik hen met mijn talent gemakkelijk kan overtroeven.
- Sokrates:* Ho ho, goede vriend, wat zeg je daar nu! En dat met jouw uiterlijk en al die andere kwaliteiten van je!
- Alkibiades:* Wat is dat nu weer, waar wilt ge naar toe, Sokrates?
- Sokrates:* Ik begin te vrezen voor onze vriendschap.
- Alkibiades:* Hoezo?
- Sokrates:* Je doet alsof je het op zou moeten nemen tegen de mensen hier.
- Alkibiades:* Tegen wie anders?
- Sokrates:* En zo'n vraag komt van iemand die een hoge dunk van zichzelf heeft!
- d *Alkibiades:* Wat bedoelt ge? Moet ik het dan niet tegen de mensen hier opnemen?
- Sokrates:* Stel, je bent kapitein op een oorlogsschip dat slag moet gaan leveren. Zou het dan voldoende zijn wanneer je de beste stuurman op het schip was, of beschouw je dit als een eerste voorwaarde en richt je je op je werkelijke tegenstanders in plaats van op je medestanders, zoals je nu doet? Die moet je, dunkt me, in zoverre de baas zijn dat ze er niet over peinzen zich te verzetten en als jouw ondergeschikten samen met jou de
- e *Alkibiades:* vijand te lijf gaan, tenminste als je werkelijk van plan bent een heldendaad te verrichten die jou zelf en de natie waardig is.
- Alkibiades:* Dat is inderdaad mijn bedoeling.
- Sokrates:* Voor jou is het dus al genoeg om beter te zijn dan je soldaten. Je vraagt je niet af of de leiders van de vijand misschien beter zijn dan jij, en ook niet hoe je ze zou moeten aanpakken en welke oefening daarvoor nodig is.
- 120 a *Alkibiades:* Wie zijn die leiders dan wel, Sokrates?
- Sokrates:* Je weet toch wel dat onze stad steeds weer in oorlog raakt met de Spartanen en de Perzen?
- Alkibiades:* Ja.
- Sokrates:* Als je dan zo nodig over deze stad moet regeren, behoort je dan niet de strijd aan te gaan met de koningen van Sparta en Perzië?
- Alkibiades:* Misschien hebt ge wel gelijk.
- b *Sokrates:* Ach nee, beste jongen, op Meidias de kwartelkweker moet je je richten, en op anderen van zijn slag die zich met de politiek bemoeien. Dat zijn van die mensen die geen opvoeding hebben gehad, van die ongelikte beren, om met de vrouwen te spreken. Over dat stadium zijn die lui nog altijd niet heen. Met hun koeterwaals proberen ze hier zoete broodjes te bakken, maar daarom zijn ze de baas nog niet. Ja, daarop moet je je

- nu vooral richten. Als je met dat slag mensen wilt wedijveren, hoeft je inderdaad niet meer op jezelf te letten of te leren wat je weten moet. Dan hoeft je je niet te oefenen en hoeft je ook niet al die voorbereidingen te treffen, dan kun je zo de politiek in.
- Alkibiades:* Sokrates, ik geloof dat ge gelijk hebt, al denk ik dat de koning van Sparta en de koning van Perzië geen haar beter zijn dan de anderen.
- Sokrates:* Maar beste jongen, bedenk toch wat je zegt!
- Alkibiades:* Wat bedoelt ge?
- d *Sokrates:* Ten eerste, wanneer denk je dat je je meer zult inspannen: als je bang bent en denkt dat je gevaar te duchten hebt, of juist als dat niet zo is?
- Alkibiades:* Dat is wel duidelijk: als er gevaar dreigt, natuurlijk.
- Sokrates:* Je dacht toch niet dat het kwaad kon als je jezelf wat inspant, he?
- Alkibiades:* Nee, zeker niet. Dat zou me zelfs veel goed doen.
- Sokrates:* Alleen daarom al deugt die houding van jou niet.
- Alkibiades:* Ja, ge hebt gelijk.
- e *Sokrates:* Bovendien is het nog niet eens waar, dat weet toch iedereen.
- Alkibiades:* Hoe dat zo?
- Sokrates:* Wat denk je, zullen mensen uit deugdzame families niet een beter karakter hebben dan anderen?
- Alkibiades:* Dat is duidelijk.
- Sokrates:* Dan zullen dus mensen uit deugdzame families, als ze tenminste ook een goede opvoeding gehad hebben, volmaakte mensen worden.
- Alkibiades:* Dat moet wel.
- Sokrates:* Laten wij onszelf eens met de koningen van Sparta en Perzië vergelijken, en ons om te beginnen eens afvragen of zij van minder deugdzame komaf zijn dan wij. We weten toch dat de eerstgenoemden afstammen van Herakles en de laatstgenoemden van Achaimenes, en dat de stambomen van Herakles en Achaimenes teruggaan tot Perseus, zoon van Zeus?
- 121 a *Alkibiades:* Ja Sokrates, en de mijne gaat via Eurysakes terug tot Zeus.
- Sokrates:* De stamboom van onze familie, edele Alkibiades, gaat via Daidalos terug naar Hephaistos, zoon van Zeus. Maar hun geslachten hebben wel van meet af aan koningen en koningszonen voortgebracht. Het ene koningshuis regeerde over Argos en Sparta, en het andere sinds onheuglijke tijden over Azië, zoals nu. Wij zijn echter gewone burgers, net als onze vaders.
- b Stel dat je een lijst van je voorouders moet laten zien, en om indruk te maken zeg je tegen Artaxerxes, zoon van Xerxes, dat Salamis het vaderland van Eurysakes was en Aigina de geboorteplaats van de nog oudere Aiakos. Jongen, wat zou je dan uitgelachen worden! Aan zo'n roemrijk voorgelicht en zo'n bijzondere opvoeding kunnen wij toch niet tippen! Heb je dan niet gemerkt hoeveel de Spartaanse koningen op ons voor hebben?
- c Hun vrouwen worden op kosten van de staat bewaakt door de ephoren, zodat het praktisch onmogelijk wordt dat de koning afstamt van een ander geslacht dan de Herakleiden. De Perzische koning overtreft in dit opzicht iedereen; niemand durft zelfs maar te denken dat de koning uit een ander geslacht zou kunnen zijn. De vrouw van de koning wordt door de angst alleen al in toom gehouden.
- Wanneer dan de oudste zoon, de troonopvolger, geboren wordt, is er om te beginnen feest voor alle hovelingen in het paleis. Vanaf die dag wordt de verjaardag van de koning door heel Azië gevierd met offers en feesten. Maar als wij geboren worden,
- d

- merken - zoals de blijspeldichter zegt - zelfs de buren er nauwelijks iets van, Alkibiades. Dan wordt het koningskind verzorgd, en niet door zomaar een kindermeisje, maar door eunuchen, de besten die er aan het hof te vinden zijn. Zij zijn belast met de gehele opvoeding van het kind; ze letten er vooral op dat het zo mooi mogelijk wordt, en recht van lijf en leden opgroeit. Vandaar dat zij in hoog aanzien staan.
- e Als de prinsen zeven jaar oud zijn leren ze paardrijden en gaan op jacht. Op veertienjarige leeftijd wordt het koningskind overgenomen door koninklijke leraren, zoals ze daar genoemd worden, vier volwassen mannen die door de Perzen worden
- 122 a uitgekozen: de ene is de wijste, de volgende de rechtvaardigste, en dan zijn er nog de man met de meeste zelfbeheersing en de man met de meeste moed. De wijste geeft hem godsdienstondericht, en wel in de magische leer van Zoroaster, profeet van Horomazes^b, en bovendien leert hij hem alles wat hij moet weten om koning te zijn. De rechtvaardigste leert hem de waarheid te spreken, zijn leven lang. De man met de meeste zelfbeheersing leert hem dat hij zich niet door genot moet laten meeslepen, zodat hij eraan gewend raakt vrij te zijn en een koning in de ware zin des woords, die in de eerste plaats meester is van zichzelf. De dapperste zorgt dat hij leeft zonder angst en vrees, want wie bang is, is een slaaf. Maar jij, Alkibiades, kreeg Zopyros uit Thracië als leraar toegewezen, want die slaaf kon Perikles het beste missen vanwege zijn leeftijd. Ik zou nog eindeloos door kunnen gaan over de opvoeding en opleiding van je tegenstanders, maar dat is me te veel werk. Bovendien heb je hieraan wel genoeg om alles wat nog komt te kunnen begrijpen. Om jouw afkomst, opvoeding en opleiding, Alkibiades, of om die van welke andere Athener dan ook, maakt hoegenaamd niemand zich druk, of het moest toevallig 'n minnaar van je zijn. Voor wat betreft de rijkdom van
- c de Perzen, hun weelde, hun kleding en slepende mantels, hun zalven van welriekende olie, het grote aantal dienaren en alle verdere luxe, moet je toch wel blozend van schaamte je achterstand erkennen.
- d En hoe bescheiden, koelbloedig en opgewekt zijn de Spartanen niet! Let eens op hun fierheid, hun discipline, hun dapperheid en uithoudingsvermogen, hun werklust, strijdbaarheid en eerezucht! Bij dat alles moet jij je wel een kleine jongen voelen. Als je je laat voorstaan op je rijkdom, dan moeten we het daar ook nog over hebben om je te laten inzien hoe het met je is gesteld. Je hoeft maar een blik te werpen op de bezittingen van de Spartanen om te weten dat wij veel minder rijk zijn dan zij. Zij bezitten zowel grond in eigen land als in Messene. Geen staat in Griekenland heeft zulke grote, vruchtbare landerijen, zoveel slaven en heloten, zoveel paarden en kudde vee als de
- e Spartanen in Messene. Dat is allemaal nog tot daaraantoe, maar Sparta alleen al bezit meer goud en zilver dan heel Griekenland bij elkaar. Generaties lang stroomt het binnen uit alle delen van Griekenland, en vaak zelfs uit het buitenland, maar uit Sparta zelf stroomt niets weg. Het is precies wat de vos in de fabel van Aisopos tot de leeuw zegt; van het geld dat Sparta binnenkomt zijn duidelijke sporen te vinden, maar sporen van geld dat eruit gaat zie je niet. Reken maar dat ze rijker zijn dan alle andere Grieken,
- 123 a en de koning is het rijkst van allemaal. Het meeste goud en zilver gaat immers naar de koningen, en de belasting die de Spartanen hun koning betalen is ook niet onaanzienlijk. De Spartaanse rijkdommen mogen dan wel groot zijn in vergelijking tot die van de andere Grieken, maar vergeleken met die van de Perzen en hun koning stellen ze niets voor. Van iemand die het kan weten heb ik eens vernomen hoe hij op weg naar het paleis door een eindeloze vruchtbare landstreek kwam. Hij had er bijna
- b

- c een hele dag over gedaan, en hij vertelde dat die landstreek door de bewoners 'de ceintuur van de koningin' genoemd werd. Weer een ander stuk land werd 'de sluier' genoemd. En zo waren er nog meer mooie en vruchtbare streken die de eer hadden de naam te dragen van de diverse pronkstukken die bij de tooi van de koningin horen. Als iemand tegen Amestris, de moeder van de koning en echtgenote van Xerxes, zou zeggen: 'Deinomache heeft een zoon die zich wil meten met de uwe. Haar sieraden zijn hooguit 50 minae waard, en deze zoon bezit een stuk land te Erchia van nog geen 300
- d lethra'. Dan denk ik dat zij zich zou afvragen hoe die Alkibiades het in zijn hoofd haalt de strijd te willen aanbinden met haar Artaxerxes. Volgens mij zou ze zeggen: 'Kijk kijk, die man vertrouwt bij wat hij onderneemt alleen op vlijt en goed gedrag, iets anders telt zeker niet in Griekenland'. Zij zou te horen krijgen: 'Alkibiades is nota bene nog geen twintig jaar oud, heeft bovendien totaal geen opvoeding gehad, en raadt zijn
- e vriend hem dan aan eerst eens iets te gaan leren, zich in te spannen en ervaring in de praktijk op te doen alvorens de strijd met de koning aan te binden, dan weigert hij dat! Zoals hij is, zou hij goed genoeg zijn, zegt hij!' Verbaasd zou zij zich, denk ik, afvragen wat dat ventje daar dan wel voor meebrengt. Als we dan antwoorden: 'Schoonheid, lichaamsbouw, afkomst, rijkdom en talent', verklaart ze ons voor gek, Alkibiades, want
- 124 a ze zal je dan vergelijken met haar eigen volk. Ik denk dat ook Lampido, dochter van Leotychides, vrouw van Archidamos en moeder van Agis, die allen koningen waren, zich zou verbazen, gezien de omstandigheden in haar eigen land, wanneer jij het met je slechte opleiding zou willen opnemen tegen haar zoon, want ook zij zal je vergelijken met haar eigen volk.
- Vind je het geen schandaal dat de vrouwen van onze vijanden ons moeten vertellen wat
- b we in onze mars moeten hebben om hen aan te kunnen vallen? Maar mijn beste, luister naar mij en naar het orakel van Delphi: 'Ken Uzelve'. Want deze mensen zijn onze tegenstanders, en niet degenen die jij op het oog hebt. Om hen te overwinnen, hebben we inspanning nodig en kennis van zaken. Anders zul je nooit beroemd worden bij Grieken of vreemdelingen, en daar was je toch als geen ander op gebrand.
- Alkibiades:* Maar waar moet ik me dan voor inspannen, Sokrates? Kunt ge me dat uitleggen? Want ik denk wel dat uw woorden de waarheid aardig benaderen.
- c *Sokrates:* Ja, dan moeten wij het er samen echt eens over hebben hoe wij ons zo volledig mogelijk kunnen ontwikkelen. Die noodzakelijke opleiding waar ik over spreek, is namelijk niet alleen voor jou bedoeld, maar ook voor mij. Er is tussen jou en mij echter wel een verschil.
- Alkibiades:* Wat dan?
- Sokrates:* Mijn voogd is beter en verstandiger dan die Perikles van jou.
- Alkibiades:* Wie is dat dan, Sokrates?
- Sokrates:* Dat is God, Alkibiades, die mij tot op de dag van vandaag niet met jou wilde laten praten. Op hem vertrouwend zeg ik dat roem jou alleen ten deel kan vallen via mij.
- d *Alkibiades:* Onzin, Sokrates.
- Sokrates:* Misschien, maar ik heb het toch heus bij het rechte eind wanneer ik zeg dat we ons moeten inspannen. Dat geldt voor iedereen, maar voor ons beiden in het bijzonder.
- Alkibiades:* Voor mij in elk geval.
- Sokrates:* En voor mij ook.
- Alkibiades:* Wat kunnen we dan doen?

- Sokrates:* Er mag geen sprake zijn van opgeven of verslappen, m'n beste.
Alkibiades: Dat komt inderdaad niet te pas, Sokrates.
- e *Sokrates:* Nee, we moeten hier samen eens over nadenken. Zeg me eens: we willen toch de besten zijn, nietwaar?
Alkibiades: Ja.
Sokrates: In welk opzicht?
Alkibiades: We willen ons meten met mensen die ergens goed in zijn.
Sokrates: Waar zijn die dan goed in?
Alkibiades: Ze doen wat ze moeten doen, natuurlijk.
Sokrates: Wat is dat dan? Paardrijden?
Alkibiades: Natuurlijk niet.
Sokrates: Want in dat geval zouden we ons tot de ruiters wenden, nietwaar?
Alkibiades: Ja.
Sokrates: Bedoel je dan varen op zee?
Alkibiades: Nee.
Sokrates: Want dan zouden we ons tot de zeelieden moeten wenden.
Alkibiades: Ja.
Sokrates: Wat moet er dan wel gedaan worden? En wie is ons voorbeeld?
Alkibiades: We moeten ons richten naar de Atheense elite.
- 125 a *Sokrates:* En is de Atheense elite intelligent of dom?
Alkibiades: Intelligent.
Sokrates: En is iedereen die intelligent is, ook goed?
Alkibiades: Ja.
Sokrates: En wie dom is, is slecht.
Alkibiades: Vanzelfsprekend.
Sokrates: Is de schoenmaker intelligent wanneer het om het maken van schoenen gaat?
Alkibiades: Zeker.
Sokrates: Dus hier is hij goed in.
Alkibiades: Ja.
Sokrates: Hoe zit het dan? Als de schoenmaker kleren maakt, is hij dan dom?
Alkibiades: Ja.
- b *Sokrates:* Dus daar is hij slecht in.
Alkibiades: Ja.
Sokrates: Maar daaruit volgt dat dezelfde persoon zowel goed is als slecht.
Alkibiades: Blijkbaar wel.
Sokrates: Denk je dan dat dezelfde persoon zowel goed als slecht kan zijn?
Alkibiades: Natuurlijk niet.
Sokrates: Wat is dan eigenlijk die elite?
Alkibiades: Volgens mij bestaat deze uit de mensen die in staat zijn het land te regeren.
Sokrates: Ze regeren toch niet over paarden, he?
Alkibiades: Natuurlijk niet.
Sokrates: Maar wel over mensen.
Alkibiades: Ja.
Sokrates: Zieke mensen soms?
Alkibiades: Nee.
Sokrates: Zeelieden dan?
Alkibiades: Ook niet.

- Sokrates:* Boeren dan?
Alkibiades: Nee.
- c *Sokrates:* Bedoel je nu regeren over de mensen die wel werken of die niet werken?
Alkibiades: Over degenen die wel werken.
Sokrates: Wat doen die dan? Leg het me nu eindelijk eens uit.
Alkibiades: Ik heb het over mensen die zaken doen met elkaar. En gebruik maken van elkaars diensten, zoals dat gaat in de stad.
Sokrates: Dus je bedoelt het regeren over mensen die van andermans diensten gebruik maken.
Alkibiades: Ja.
Sokrates: Dus bijvoorbeeld over de bootsman die van roeiers gebruik maakt.
Alkibiades: Natuurlijk niet.
Sokrates: Want dat is de taak van de stuurman.
Alkibiades: Ja.
- d *Sokrates:* Bedoel je dan regeren over fluitspelers, die voorgaan bij het zingen en daarbij gebruik maken van dansers?
Alkibiades: Natuurlijk niet.
Sokrates: Want dat is de taak van de koorleider.
Alkibiades: Inderdaad.
Sokrates: Maar wat bedoel je dan met kunnen regeren over mensen die van andermans diensten gebruik maken?
Alkibiades: Ik bedoel het regeren over politici en zakenmensen.
Sokrates: Wat moet je daarvoor in je mars hebben? Neem eens aan dat ik je net als zojuist zou vragen: wat moet je kunnen om leiding te geven aan de bemanning van een schip?
Alkibiades: Navigeren.
- e *Sokrates:* En bij zingen, waar we het zoeven over hadden, wat voor kennis moet je dan hebben om leider te zijn?
Alkibiades: Zoals ge zojuist hebt gezegd, je moet een koor kunnen leiden.
Sokrates: Goed zo, en hoe is dat bij de politiek? Wat voor kennis is daar nodig?
Alkibiades: Besluitvaardigheid, Sokrates.
Sokrates: Hoe dat zo? Moeten stuurlieders dan geen beslissingen nemen?
Alkibiades: Natuurlijk wel.
Sokrates: O ja?
- 126 a *Alkibiades:* Dat lijkt me wel, willen de opvarenden het er levend afbrengen.
Sokrates: Uitstekend. Maar als jij het hebt over besluitvaardigheid, wat is daar dan het doel van?
Alkibiades: Het zo goed mogelijk besturen en beschermen van de staat.
Sokrates: En als deze zo goed mogelijk wordt bestuurd en beschermd, wat voor resultaat zou dat dan opleveren? Stel, je vraagt me: 'Welk resultaat zou het opleveren, als het lichaam zo goed mogelijk werd verzorgd en onderhouden?' Dan zeg ik: 'Ik blijf gezond en word niet ziek.' Denk je ook niet?
- b *Alkibiades:* Ja.
Sokrates: En als je me nu vraagt: 'Wat voor resultaat heeft een goede verzorging van de ogen?' Dan antwoord ik precies hetzelfde: 'Ik kan goed blijven zien en word niet blind.' Ik word niet doof en kan goed horen, omdat ik mijn gehoor scherp en daar zoveel mogelijk aandacht aan besteed.

- Alkibiades:* Dat klopt.
- Sokrates:* Goed. Wat voor resultaat wordt er bereikt in een staat die zo goed mogelijk functioneert, en die goed wordt gediend en bestuurd?
- c *Alkibiades:* Ik denk, Sokrates, dat er dan onderlinge vriendschap groeit, in plaats van haat en verdeeldheid.
- Sokrates:* Zijn vrienden het eens of oneens?
- Alkibiades:* Ze zijn het eens.
- Sokrates:* Welke wetenschap maakt dat staten het onderling eens zijn als het om rekenen gaat?
- Alkibiades:* De rekenkunde.
- Sokrates:* En is het bij individuen niet net zo?
- Alkibiades:* Ja.
- Sokrates:* Want iedereen weet zijn weetje als het daarover gaat, nietwaar?
- Alkibiades:* Ja.
- d *Sokrates:* Waardoor weet iedereen zeker wat groter is: een span of een el? Toch door het te meten?
- Alkibiades:* Natuurlijk.
- Sokrates:* Daarover zijn dus zowel staten als individuen het eens.
- Alkibiades:* Ja.
- Sokrates:* Hoe gaat het bij het wegen? Gaat dat niet net zo?
- Alkibiades:* Ja, inderdaad.
- Sokrates:* Als je zegt dat men het eens is, waarover is men het dan eens en hoe komt dat? Welke wetenschap is daar de basis van? Maakt een wetenschap dat staten en individuen het onderling eens zijn en weten wat ze moeten doen?
- Alkibiades:* Waarschijnlijk wel, ja.
- e *Sokrates:* Welke is dat dan? Blijf antwoord geven en doe je best.
- Alkibiades:* Ik geloof dat ik de vriendschap en eensgezindheid bedoel, die vader en moeder verenigt in de liefde voor hun kind, en die ook broer met broer verbindt en vrouw met man.
- Sokrates:* Wat denk je, Alkibiades? Kan een man met zijn vrouw meepraten over het spinnen van wol, terwijl hij er niets van afweet en zij wel?
- Alkibiades:* Natuurlijk niet.
- Sokrates:* Dat hoeft ook niet, want daar weten alleen vrouwen iets van.
- Alkibiades:* Dat is zo.
- 127 a *Sokrates:* Goed. Kan een vrouw met haar man meepraten over wapens, zonder er iets van af te weten?
- Alkibiades:* Natuurlijk niet.
- Sokrates:* Want daar weten alleen mannen iets van, zul je waarschijnlijk zeggen.
- Alkibiades:* Precies.
- Sokrates:* Dus volgens jou beheersen mannen het een en vrouwen het andere.
- Alkibiades:* Inderdaad.
- Sokrates:* Hierin is dus geen sprake van eensgezindheid tussen vrouwen en mannen.
- Alkibiades:* Nee.
- Sokrates:* Dus er is ook geen vriendschap, aangenomen dat vriendschap eensgezindheid is.
- Alkibiades:* Blijkbaar niet.
- Sokrates:* Dus als vrouwen hun eigen taak verrichten, voelen de mannen geen

- vriendschap voor hen.
- b *Alkibiades*: Kennelijk niet.
Sokrates: En is dat andersom ook?
Alkibiades: Ja.
Sokrates: Is het dan ook zo dat staten niet goed functioneren, wanneer ieder zijn eigen taak verricht?
Alkibiades: Toch wel, Sokrates.
Sokrates: Hoe kun je dat nu zeggen? Er is toch vriendschap nodig om staten goed te laten functioneren, anders gaat het toch niet?
Alkibiades: Maar ik vind dat juist dan vriendschap ontstaat, als iedereen zijn eigen taak doet.
- c *Sokrates*: Dat vond je zojuist niet. Wat bedoel je nu weer? Kan er zonder eensgezindheid dan vriendschap ontstaan? Is het mogelijk dat er eensgezindheid ontstaat als sommigen kennis van zaken hebben, maar anderen niet?
Alkibiades: Nee, dat is onmogelijk.
Sokrates: Is het juist of onjuist als iedereen zijn eigen werk doet?
Alkibiades: Dat is natuurlijk juist.
Sokrates: Als de burgers doen wat juist is, zou er dan geen onderlinge vriendschap ontstaan?
Alkibiades: Ook dat lijkt me een uitgemaakte zaak, Sokrates.
- d *Sokrates*: Wat bedoel je dan eigenlijk met die vriendschap of eensgezindheid, waarvan we doordrongen moeten zijn willen we goede mensen zijn? Want ik kan er maar niet achter komen wat het is en wie het bezit. Je beschikt er namelijk de ene keer wel over en de andere keer niet, zoals uit je eigen redenering blijkt.
Alkibiades: Lieve hemel nog aan toe, Sokrates, ik weet zelf niet meer wat ik zeg, en ik ben bang dat dat al een hele tijd zo is. Ik schaam me dood.
- e *Sokrates*: Kop op! Als je het pas gemerkt had op je vijftigste, was het moeilijk voor je geweest er iets aan te doen, maar nu heb je de leeftijd waarop je tot dit inzicht moet komen.
Alkibiades: Maar wat moet je dan doen als je tot dat inzicht gekomen bent, Sokrates?
Sokrates: Antwoord geven op wat je gevraagd wordt, Alkibiades. Als je dat doet, zullen we er, zo God het wil, beiden beter aan toe zijn, tenminste als we enig vertrouwen in mijn vooruitziende blik mogen stellen.
Alkibiades: Aan mij zal het niet liggen.
- 128 a *Sokrates*: Vooruit dan. Wat betekent 'zorgen voor onszelf'? Dikwijls ontgaat het ons dat we niet voor onszelf zorgen, ook al denken we dat wel te doen. Wanneer doen we dat nu echt? Als iemand goed zorgt voor zijn eigen zaken, houdt dat dan in dat hij zorgt voor zichzelf?
Alkibiades: Ik denk van wel.
Sokrates: Wanneer zorgt een mens voor zijn voeten? Als hij zorgt voor wat bij zijn voeten hoort?
Alkibiades: Ik begrijp u niet.
Sokrates: Bestaat er volgens jou iets dat bij de hand hoort? Vind je bijvoorbeeld dat een ring bij een ander lichaamsdeel hoort dan bij een vinger?
Alkibiades: Nee, natuurlijk niet.
Sokrates: En zo hoort ook een schoen alleen bij de voet, nietwaar?
Alkibiades: Ja.

- Sokrates:* Horen mantels en andere kledingstukken dan bij de rest van het lichaam?
- b *Alkibiades:* Ja.
- Sokrates:* Als we zorgen voor onze schoenen, zorgen we dan ook voor onze voeten?
- Alkibiades:* Ik begrijp u niet helemaal, Sokrates.
- Sokrates:* Wat krijgen we nu, Alkibiades? Je denkt toch wel dat er zoiets bestaat als goed zorgen voor de dingen?
- Alkibiades:* Jawel.
- Sokrates:* Als iemand iets verbetert, dan vind je toch ook dat hij er goed voor zorgt?
- Alkibiades:* Ja.
- Sokrates:* Wie maakt eigenlijk de beste schoenen?
- Alkibiades:* De schoenmaker.
- Sokrates:* Dus de schoenmaker zorgt voor de schoenen.
- c *Alkibiades:* Ja.
- Sokrates:* En dus ook voor de voet? Of is dat degene die de voeten beter maakt?
- Alkibiades:* Dat laatste.
- Sokrates:* En is dat ook niet degene die de rest van het lichaam beter maakt?
- Alkibiades:* Dat denk ik wel.
- Sokrates:* Hebben we het dan niet over lichaamsverzorging?
- Alkibiades:* Precies.
- Sokrates:* Bij de lichaamsverzorging zorgen we voor de voeten, en bij het maken van schoenen voor wat om de voeten heen zit.
- Alkibiades:* Zo is het.
- Sokrates:* Degene die zorgt voor het lichaam, doet dit ook voor de handen, terwijl de edelsmid zorgt voor wat bij de handen hoort.
- Alkibiades:* Ja.
- d *Sokrates:* Dus alleen de lichaamsverzorger zorgt voor het lichaam, terwijl wevers en andere vaklieden zorgen voor alles wat verder nog bij het lichaam hoort.
- Alkibiades:* Dat is zo, ja.
- Sokrates:* Zorg voor ieder ding op zich vereist een andere kennis dan zorg voor wat erbij hoort.
- Alkibiades:* Daar lijkt het wel op.
- Sokrates:* Is dan zorgen voor wat bij je hoort hetzelfde als zorgen voor jezelf?
- Alkibiades:* Nee, zeker niet.
- Sokrates:* Nee, want om voor jezelf te zorgen heb je blijkbaar andere kennis nodig dan om te zorgen voor dingen die bij je horen.
- Alkibiades:* Dat blijkt.
- Sokrates:* Vertel eens, hoe zouden we dan voor onszelf moeten zorgen?
- Alkibiades:* Ik heb geen flauw idee.
- e *Sokrates:* Maar hier zijn we het toch over eens: het gaat niet om onze omstandigheden, maar om onszelf.
- Alkibiades:* Dat is waar.
- Sokrates:* Kun je ooit weten hoe je goede schoenen maakt, als je niet weet wat een schoen is?
- Alkibiades:* Onmogelijk.
- Sokrates:* Ook kun je niet weten hoe je mooie ringen maakt, als je niet weet wat een ring is.
- Alkibiades:* Dat is juist.

- Sokrates:* Zeg, kunnen we eigenlijk wel weten hoe een mens zich kan verbeteren, als we niet eens weten wie we zelf zijn?
- 129 a *Alkibiades:* Onmogelijk.
- Sokrates:* Is het gemakkelijk jezelf te leren kennen? Schreef iemand die woorden in Delphi^c zo maar even op? Of is het moeilijk en niet voor iedereen weggelegd?
- Alkibiades:* Vaak heb ik gedacht, Sokrates, dat het voor iedereen mogelijk was, maar even vaak leek het me heel moeilijk.
- Sokrates:* Of het nu makkelijk is of niet, Alkibiades, het gaat ons hierom: alleen als we onszelf kennen weten we ook hoe we voor onszelf moeten zorgen, en anders niet.
- Alkibiades:* Zo is het.
- b *Sokrates:* Wat denk je, op welke wijze kunnen wij ontdekken wat het woord 'zelf' eigenlijk betekent? Zodra wij dat weten kunnen we ontdekken wie wij zelf zijn. Maar zolang we hier nog geen weet van hebben is het onmogelijk.
- Alkibiades:* Ge hebt gelijk.
- Sokrates:* Zo, nu wordt het interessant! Met wie ben jij op dit moment aan het praten? Met mij toch?
- Alkibiades:* Ja.
- Sokrates:* En ik met jou.
- Alkibiades:* Ja.
- Sokrates:* Is Sokrates nu aan het woord?
- Alkibiades:* Dat klopt.
- Sokrates:* En Alkibiades luistert.
- Alkibiades:* Ja.
- Sokrates:* Maakt Sokrates bij het spreken gebruik van woorden?
- c *Alkibiades:* Allicht.
- Sokrates:* Is 'spreken' en 'woorden gebruiken' in jouw ogen hetzelfde?
- Alkibiades:* Zeker.
- Sokrates:* Is er verschil tussen de gebruiker en wat hij gebruikt?
- Alkibiades:* Hoe bedoelt ge dat?
- Sokrates:* Nou, een schoenmaker bijvoorbeeld gebruikt een mes, een priem of andere dingen.
- Alkibiades:* Ja, dat is zo.
- Sokrates:* Is er nu verschil tussen degene die snijdt, en het gereedschap dat hij bij het snijden gebruikt?
- Alkibiades:* Natuurlijk.
- Sokrates:* Zo zal er ook verschil zijn tussen het instrument van de citerspeler en de citerspeler zelf, nietwaar?
- Alkibiades:* Ja.
- d *Sokrates:* Dat is nu wat ik daarstraks bedoelde, toen ik vroeg of er verschil is tussen de gebruiker en wat hij gebruikt.
- Alkibiades:* Dat begrijp ik.
- Sokrates:* Nu weer terug naar de schoenmaker. Werkt hij alleen met gereedschap of ook met zijn handen?
- Alkibiades:* Ook met zijn handen.
- Sokrates:* Die gebruikt hij dus ook.
- Alkibiades:* Ja.
- Sokrates:* En zijn ogen, gebruikt de schoenmaker die ook bij het werk?

- Alkibiades:* Ja.
Sokrates: We zijn het erover eens dat de gebruiker verschilt van wat hij gebruikt, nietwaar?
Alkibiades: Ja.
- e *Sokrates:* De schoenmaker en de citerspeler verschillen dus van de handen en de ogen waarmee zij werken, nietwaar?
Alkibiades: Inderdaad.
Sokrates: De mens maakt toch gebruik van zijn hele lichaam?
Alkibiades: Dat klopt.
Sokrates: Maar de gebruiker verschilt van wat hij gebruikt.
Alkibiades: Ja.
Sokrates: De mens is dus iets anders dan zijn lichaam.
Alkibiades: Blijkbaar.
Sokrates: Maar wie is de mens dan?
Alkibiades: Ik zou het u niet kunnen zeggen.
Sokrates: Dat kun je wel: hij is degene die het lichaam gebruikt.
Alkibiades: Ja, dat is zo.
- 130 a *Sokrates:* Maar wie kan dat anders zijn dan de ziel?
Alkibiades: Niemand.
Sokrates: Die heeft de heerschappij, nietwaar?
Alkibiades: Jazeker.
Sokrates: Nu komt er iets waar niemand volgens mij een andere mening over kan hebben.
Alkibiades: En dat is?
Sokrates: Er zijn drie mogelijkheden.
Alkibiades: Welke dan?
Sokrates: De mens is of de ziel, of het lichaam, of beide tegelijk.
Alkibiades: Uiteraard.
Sokrates: Maar we waren het er al over eens: wat over het lichaam heerst, is de mens.
- b *Alkibiades:* Inderdaad.
Sokrates: En heerst het lichaam over zichzelf?
Alkibiades: Helemaal niet.
Sokrates: Want we zeiden dat het beheerst wordt.
Alkibiades: Ja.
Sokrates: Dit is dus niet wat we zoeken.
Alkibiades: Kennelijk niet.
Sokrates: Maar heersen ziel en lichaam dan samen over het lichaam, en vormen zij samen de mens?
Alkibiades: Misschien wel.
Sokrates: Nee hoor, beslist niet. Want het lichaam regeert niet mee, en dus kunnen ze onmogelijk samen heersen.
Alkibiades: Ge hebt gelijk.
- c *Sokrates:* Wanneer nu noch het lichaam noch de combinatie van lichaam en ziel de mens voorstelt, blijft volgens mij alleen over dat de mens of niets is, of wel iets is, en dat kan dan alleen de ziel zijn.
Alkibiades: Zo is het precies.
Sokrates: Heb je dan nog overtuigender bewijs nodig dat de mens de ziel is?

- Alkibiades:* Hemel nee, dit lijkt me voldoende.
- Sokrates:* Ach, het is niet helemaal sluitend, maar het komt er wel dichtbij. Voor ons is het in elk geval goed genoeg. Want een sluitend bewijs zullen wij pas krijgen wanneer we gevonden hebben waar we zojuist aan voorbij zijn gegaan omdat het veel onderzoek vergt.
- d *Alkibiades:* Wat is dat dan?
- Sokrates:* We zeiden net, dat eerst bekeken zou moeten worden wat het woord 'zelf' nu eigenlijk betekent. Tot nu toe hebben we het daar niet over gehad, maar naar ieder ding op zichzelf gekeken. Misschien kunnen we het daarbij laten, want we kunnen niets vinden dat meer macht over ons heeft dan de ziel.
- Alkibiades:* Inderdaad.
- Sokrates:* Misschien moeten we het als volgt stellen: jij en ik hebben in dit gesprek contact van ziel tot ziel.
- Alkibiades:* Zeker.
- e [e] *Sokrates:* Dat hebben we zojuist ook gezegd: Sokrates spreekt op dit moment niet tot het gezicht van Alkibiades, maar tot Alkibiades zelf, dat wil zeggen tot zijn ziel.
- Alkibiades:* Dat lijkt me ook.
- Sokrates:* Dus het is de ziel die we moeten leren kennen, dat is de opdracht van 'Ken Uzelve'.
- 131 a *Alkibiades:* Blijkbaar wel.
- Sokrates:* Wie iets van zijn lichaam weet, kent dus wel wat bij hem hoort, maar niet zichzelf.
- Alkibiades:* Inderdaad.
- Sokrates:* Dus geen arts kan zichzelf alleen kennen door arts te zijn, en geen sportleraar alleen door sportleraar te zijn.
- Alkibiades:* Blijkbaar niet.
- Sokrates:* Dus laat staan dat boeren en handwerkslieden zichzelf op die manier kunnen leren kennen. Want die weten volgens mij helemaal niets over hun lichaam, alleen over iets dat nog veel minder met hen zelf te maken heeft, namelijk hun beroep. Ze weten slechts zoveel af over het lichaam als nodig is om het te verzorgen.
- b *Alkibiades:* Dat is waar.
- Sokrates:* Dus als zelfbeheersing hetzelfde is als zelfkennis, zal niemand van de genoemde mensen zijn zelfbeheersing te danken hebben aan zijn beroep.
- Alkibiades:* Dat lijkt mij ook niet.
- Sokrates:* Men vindt dit soort beroepen dan ook minderwaardig en een fatsoenlijk mens begint er niet eens aan.
- Alkibiades:* Precies.
- Sokrates:* Dus nogmaals: wie voor het lichaam zorgt, verzorgt wat daarbij hoort, maar niet zichzelf.
- Alkibiades:* Dat lijkt mij ook.
- c *Sokrates:* En wie uit is op geld, zorgt niet voor zichzelf en ook niet voor wat bij hem hoort. Hij zorgt alleen voor zaken waar hij zelf helemaal niets mee te maken heeft, nietwaar?
- Alkibiades:* Dat lijkt mij ook.
- Sokrates:* Dus wie uit is op geld, zorgt niet meer voor zijn eigen welzijn.
- Alkibiades:* Juist.
- Sokrates:* En als iemand verliefd wordt op het lichaam van Alkibiades, wordt hij niet

- verliefd op Alkibiades, maar op iets dat bij Alkibiades hoort.
Alkibiades: Dat is waar.
Sokrates: Slechts wie verliefd is op jouw ziel is werkelijk verliefd.
Alkibiades: Dat moet wel, als uw redenering klopt.
Sokrates: Maar als iemand verliefd is op je lichaam, en dat lichaam wordt ouder, dan laat hij het afweten.
Alkibiades: Dat is duidelijk.
- d *Sokrates:* En wie verliefd is op je ziel, laat je niet in de steek zolang je je in de goede richting ontwikkelt.
Alkibiades: Dat zal wel.
Sokrates: Ik laat het niet afweten, Alkibiades, ik blijf, al wordt je lichaam ouder en laten de anderen je staan.
Alkibiades: Dat doet me goed, Sokrates, laat me alsjeblieft niet in de steek.
Sokrates: Doe dan je best om er zo stralend mogelijk uit te zien.
Alkibiades: Dat zal ik doen.
- e *Sokrates:* Dus blijkbaar heeft Alkibiades, zoon van Kleinias, maar een minnaar, van wie hij veel houdt. Zijn naam is Sokrates, zoon van Sophroniskos en Phainarete.
Alkibiades: Dat is waar.
Sokrates: Maar zei je niet dat ik je een stapje voor was, toen ik begon? Je wilde immers van me weten, waarom ik de enige ben die je niet in de steek laat.
Alkibiades: Dat is zo.
- 132 a *Sokrates:* Nu, hier heb je de verklaring: alleen ik ben verliefd op jou, alle anderen houden alleen maar van je lichaam en dat heeft zijn beste tijd wel gehad. Jijzelf begint nu pas echt tot bloei te komen, en als je je nu maar niet laat bederven door het volk van Athene en het slechte pad opgaat, zal ik je nooit in de steek laten. En daar ben ik nu juist zo bang voor, dat je het volk de hielen gaat likken en wel degelijk het slechte pad opgaat. Zo is het al met heel wat capabele Atheners gegaan, want het volk van de grootmoedige Erechtheus mag zich dan wel nobel voordoen, maar je doet er goed aan eens achter het uiterlijk te kijken. Dus luister goed naar de aanwijzing die ik je nu geef.
Alkibiades: En die is?
- b *Sokrates:* Ga eerst oefenen, beste jongen! Leer wat je leren moet voor je in de politiek gaat, en bemoei je tot die tijd nergens mee; zo word je sterk en ga je niet ten onder.
Alkibiades: Daar zegt ge een waar woord, Sokrates. Maar probeert u eens uit te leggen hoe we voor onszelf moeten zorgen.
Sokrates: We hebben al een flinke stap voorwaarts gedaan, want wat we werkelijk zijn, daarover zijn we het redelijk eens. Maar we waren bang dat we dat uit het oog zouden verliezen en ongemerkt zouden gaan zorgen voor iets anders dan onszelf.
Alkibiades: Dat is waar.
- c *Sokrates:* Vervolgens stelden we vast dat we voor de ziel moesten zorgen en daarop onze aandacht moesten richten.
Alkibiades: Dat spreekt vanzelf.
Sokrates: En de zorg voor lichaam en bezit laten we graag aan anderen over.
Alkibiades: Zo is dat.
Sokrates: Maar hoe kunnen we de betekenis van het woord 'zelf' nu zo precies mogelijk leren kennen? Want kennen we dat eenmaal, dan kennen we, dunkt me, ook onszelf. Mijn hemel, kunnen we dat wijze woord van Delphi, waar we het zojuist over hadden, nu werkelijk niet doorgronden?

- Alkibiades:* Waar wilt ge naar toe, Sokrates?
- d *Sokrates:* Dat zal ik je vertellen. Ik denk dat ik weet welke aanwijzing er in die uitspraak besloten ligt, en al zijn geschikte voorbeelden in dit geval nogal dun gezaaid, het oog biedt een goede analogie.
Alkibiades: Hoe bedoelt ge?
Sokrates: Denk zelf ook eens na. Stel dat het orakel zich niet tot de mens maar tot het oog wendt en zou zeggen: 'Kijk naar U zelve', hoe moeten we die aansporing dan opvatten? Moet het oog dan niet kijken naar een object waarin het zichzelf kan zien?
Alkibiades: Natuurlijk.
- e *Sokrates:* Hebben we enig idee waar we naar moeten kijken om zowel het object te zien als onszelf?
Alkibiades: Maar natuurlijk, Sokrates, naar spiegels en zo.
Sokrates: Heel juist. En bevindt er zich ook in het oog waarmee we kijken, iets spiegelends?
Alkibiades: Zeker wel.
Sokrates: Je hebt vast wel eens opgemerkt dat het gezicht van iemand die een ander recht in de ogen kijkt, daar weerkaatst wordt als in een spiegel, en dat noemen we 'de poppetjes in de ogen'. Het geeft een beeld van de kijker.
133 a *Alkibiades:* Dat is waar.
Sokrates: Dus een oog dat in een ander oog kijkt, dat wil zeggen in de kern waarmee gezien wordt, zal zo zichzelf zien.
Alkibiades: Dat is duidelijk.
Sokrates: Maar als de ogen gericht zijn op andere aspecten van de mens of van de dingen om hem heen die niet het wezen benaderen, ziet men zichzelf niet.
- b *Alkibiades:* Dat is waar.
Sokrates: Als het oog zichzelf wil zien, moet het kijken in het oog zelf en wel naar die plek waar de kracht van het oog, het gezichtsvermogen dus, zetelt.
Alkibiades: Ja.
Sokrates: Dus, beste Alkibiades, als de ziel zichzelf wil leren kennen moet zij ook naar de ziel kijken en speciaal naar die plek waar de kracht van de ziel, wijsheid dus, zetelt, en verder naar wat het benadert.
Alkibiades: Dat denk ik ook, Sokrates.
- c *Sokrates:* Is er iets in de ziel dat we goddelijker kunnen noemen dan weten en inzicht hebben?
Alkibiades: Nee.
Sokrates: Dit is dus het goddelijke aspect van de ziel en ieder die daarnaar kijkt en al het goddelijke leert kennen, leert zo ook zichzelf het beste kennen.
Alkibiades: Waarschijnlijk wel.
Sokrates: We waren het er toch over eens dat zelfkennis gelijk is aan zelfbeheersing?
Alkibiades: Jazeker.
Sokrates: Zouden we zonder zelfkennis en zelfbeheersing ooit goed en kwaad in onszelf kunnen onderscheiden?
Alkibiades: Hoe zou dat kunnen, Sokrates?
- d *Sokrates:* Dan zal het volgens jou ook wel onmogelijk zijn om Alkibiades niet te kennen en toch te weten wat van Alkibiades bij Alkibiades hoort.
Alkibiades: Ja, dat is Godsonmogelijk.
Sokrates: We weten dus ook niet wat van ons bij onszelf hoort, als we ons zelf niet

- kennen.
- Alkibiades:* Dat kan niet anders.
- Sokrates:* Als we niet weten wat bij ons hoort, weten we ook niet wat daarbij hoort.
- Alkibiades:* Blijkbaar niet.
- Sokrates:* Dan hadden we het niet bij het rechte eind, toen we het er zojuist over eens werden dat je mensen hebt die zichzelf niet kennen maar wel wat bij hen hoort, en anderen die kennen wat daar weer bij hoort. Dan lijkt het me dat inzicht in dit alles, dus
- e in jezelf, in wat bij je hoort en in wat daarbij hoort, het onderwerp is van een en dezelfde studie.
- Alkibiades:* Dat denk ik ook.
- Sokrates:* Wie niet weet wat bij hem hoort, zal dit evenmin weten van een ander.
- Alkibiades:* Dat kan niet anders.
- Sokrates:* Maar iemand die niet weet wat bij anderen hoort, kan ook niet weten wat er bij staatszaken komt kijken.
- Alkibiades:* Nee, natuurlijk niet.
- Sokrates:* Zo iemand zou dus nooit een staatsman kunnen worden.
- Alkibiades:* Zeker niet.
- Sokrates:* Zijn eigen zaken kan hij trouwens ook niet aan.
- 134 a *Alkibiades:* Nee, ook dat niet.
- Sokrates:* Dan weet hij helemaal niet wat hij doet.
- Alkibiades:* Zelfs dat niet, nee.
- Sokrates:* Zal iemand die dat niet eens weet, geen fouten maken?
- Alkibiades:* Natuurlijk.
- Sokrates:* Zal iemand die fouten maakt, privé- en staatszaken niet slecht behartigen?
- Alkibiades:* Dat kan niet anders.
- Sokrates:* Is zo iemand niet ongelukkig?
- Alkibiades:* Ja, uiteraard.
- Sokrates:* En hoe vergaat het de mensen voor wie hij dat doet?
- Alkibiades:* Ook slecht.
- Sokrates:* Als je je niet kunt beheersen en nergens voor deugt, kun je dus onmogelijk gelukkig zijn.
- Alkibiades:* Inderdaad.
- b *Sokrates:* Dus slechte mensen zijn ongelukkig.
- Alkibiades:* Ja, beslist.
- Sokrates:* Zelfs mensen die rijk geworden zijn hoeven niet gelukkig te zijn. Dat is aan mensen met zelfbeheersing voorbehouden.
- Alkibiades:* Ja, dat blijkt.
- Sokrates:* Een stad heeft geen muren, galeien of scheepswerven nodig om tot bloei te komen, Alkibiades, en ook een grote bevolking of veel grond baat niet, wanneer er geen innerlijke kracht is.
- Alkibiades:* Zeker niet.
- Sokrates:* Wil je staatszaken correct en met zorg behartigen, dan moet je de burgers die innerlijke kracht doorgeven.
- Alkibiades:* Natuurlijk.
- c *Sokrates:* Maar kan men doorgeven wat men niet heeft?
- Alkibiades:* Nee, dat kan niet.
- Sokrates:* Dan moet die innerlijke kracht dus eerst verworven worden door jou of door

- ieder ander die niet alleen goed voor zichzelf en zijn eigen zaken wil zorgen, maar ook hart heeft voor de staat en voor staatszaken.
- Alkibiades:* Ge hebt gelijk.
- Sokrates:* Dus wat jij of de staat nodig hebben is niet de bevoegdheid en de macht om te doen wat je wilt, maar rechtvaardigheid en zelfbeheersing.
- Alkibiades:* Dat is duidelijk.
- d *Sokrates:* Want wanneer jij en de gemeenschap rechtvaardigheid en zelfbeheersing beoefenen, zal dat door de goden worden gewaardeerd.
- Alkibiades:* Natuurlijk.
- Sokrates:* We hebben net afgesproken dat je je handelingen zult richten op het goddelijke en stralende.
- Alkibiades:* Inderdaad.
- Sokrates:* In dat licht zie je jezelf en al dat goeds dat van jou is, zoals ze werkelijk zijn.
- Alkibiades:* Ja.
- Sokrates:* Handel je dan correct en zorgvuldig?
- Alkibiades:* Ja.
- e *Sokrates:* Wanneer je zo handelt zul je gelukkig zijn, daar steek ik mijn hand voor in het vuur.
- Alkibiades:* En op uw woord kan ik bouwen.
- Sokrates:* Maar als je onrechtvaardig handelt, met de blik gericht op het goddeloze en duistere, dan zullen je handelingen dat naar alle waarschijnlijkheid weerspiegelen, omdat je jezelf niet kent.
- Alkibiades:* Dat is wel waarschijnlijk, ja.
- Sokrates:* Want, mijn beste Alkibiades, wanneer iemand vrij is te doen wat hij wil, maar geen inzicht heeft, wat zou daar het gevolg van kunnen zijn voor hem persoonlijk of voor de gemeenschap? Bijvoorbeeld, hij is ziek en vrij om te doen wat hij wil. Hij heeft
135 a geen medisch inzicht, maar is wel zo eigenwijs dat hij zich door niemand iets laat zeggen. Wat zou dan het resultaat zijn? Ligt het niet voor de hand dat zijn lichaam eraan gaat?
- Alkibiades:* Dat is zo.
- Sokrates:* Hoe gaat het op een schip? Als iemand daar op eigen gezag kan handelen, maar inzicht en stuurmanskunst mist, zie je dan in wat met hem en zijn medeopvarenden zal gebeuren?
- Alkibiades:* Ja, dan verdrinken ze met z'n allen.
- b *Sokrates:* Is het bij elke gezagsverhouding in een gemeenschap niet zo dat mislukking voortvloeit uit gebrek aan innerlijke kracht?
- Alkibiades:* Dat kan niet anders.
- Sokrates:* Dus je hoeft niet te zorgen dat jij of je stad de baas speelt over anderen om gelukkig te zijn, m'n beste Alkibiades, maar je moet innerlijke kracht verwerven.
- Alkibiades:* Dat is waar.
- Sokrates:* Voordat je je die innerlijke kracht eigen hebt gemaakt, is het beter je te laten leiden door iemand die daar verder in is, dan zelf leiding te geven. Zo gaat het niet alleen bij kinderen, maar ook bij volwassenen.
- Alkibiades:* Blijkbaar.
- Sokrates:* Is wat beter is, nu ook mooier!
- Alkibiades:* Jazeker.
- Sokrates:* En wat mooier is, is passender.

- Alkibiades:* Natuurlijk.
- c *Sokrates:* Dan is het dus passend dat een slecht mens ondergeschikt is, want dat is het beste.
Alkibiades: Ja.
Sokrates: Dus slechtheid past bij ondergeschikt zijn.
Alkibiades: Blijkbaar.
Sokrates: En innerlijke kracht past bij vrijheid.
Alkibiades: Ja.
Sokrates: We moeten er dus voor zorgen, beste vriend, dat we niet meer ondergeschikt hoeven te zijn.
Alkibiades: Absoluut, Sokrates.
Sokrates: Wat denk jij nu eigenlijk van jezelf? Kun je vrij zijn of niet?
Alkibiades: Ik denk dat ik dat nu maar al te goed weet.
- d *Sokrates:* En weet jij ook hoe je aan de huidige toestand kunt ontkomen? Dat zoiets ter sprake moet komen bij zo'n briljante man!
Alkibiades: Ja.
Sokrates: Hoe dan?
Alkibiades: Gij moet het willen, Sokrates.
Sokrates: Dat zeg je niet goed, Alkibiades.
Alkibiades: Hoe moet ik het dan zeggen, Sokrates?
Sokrates: God moet het willen.
Alkibiades: Goed, dan zeg ik dat. En verder zeg ik dat het ernaar uit ziet, Sokrates, dat wij van rol gaan wisselen, dat ik uw rol ga spelen en gij de mijne. Want van nu af aan zal ik u moeten volgen, en gij zult mij altijd als volgeling hebben.
- e *Sokrates:* Ach, dierbare vriend, dan gaat het met mijn liefde net zoals bij de ooievaars: ik heb een gevleugelde liefde voor jou gekoesterd en die krijg ik nu van je terug.
Alkibiades: Zo is het. Van nu af aan zal ik mij inspannen om rechtvaardig te zijn.
Sokrates: Ik zou willen dat dat ook zo bleef. Niet dat ik geen vertrouwen in je karakter heb, maar als ik zie wat een macht de gemeenschap heeft, dan vrees ik dat die zowel mij als jou op de knieën zal krijgen.

^a Dat wil zeggen: Alkibiades

^b Oftewel Ahura Mazda, de god van de Waarheid en van het Licht.

^c Boven de ingang van de Apollo tempel in Delphi was de spreuk 'Ken Uzelve' ingegraveerd